

Univerzita Karlova v Praze

Filozofická fakulta

Ústav světových dějin

Seminář novověkých dějin

Praha 2008

Lukáš Nevrkla

Bakalářská práce

**Politické a hospodářské vztahy
mezi Velkou Británií a jejími koloniemi
v Severní Americe za sedmileté války**

**Political and Economic Relations
between Great Britain and its Colonies
in North America in the Seven Years' War**

**Vedoucí práce
Doc. PhDr. Martin Kovář, Ph.D.**

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracoval samostatně,
výhradně s využitím uvedených pramenů a odborné literatury.

V Praze 30. 6. 2008

Obsah

Úvod.....	5
-----------	---

První kapitola

Základní tendence vývoje hospodářských vztahů Velké Británie a jejích kolonií v Severní Americe před sedmiletou válkou

1. 1. Koloniální obchod Velké Británie a britské obchodní elity v době sedmileté války.....	8
---	---

1. 2. Základní hospodářské rysy britských kolonií v Severní Americe a koloniální obchodní elity v polovině 18. století.....	17
---	----

Druhá kapitola

Vliv sedmileté války na proces emancipace kolonií a vývoj provinčních sněmů

2. 1. Základní charakteristika koloniálních shromáždění a jejich význam pro ekonomiku kolonií.....	21
--	----

2. 2. Koloniální shromáždění v době sedmileté války.....	28
--	----

2. 3. Koloniální legislativy a britský parlament.....	37
---	----

Třetí kapitola

Velká Británie a její kolonie v Severní Americe na počátku 60. let 18. století

3. 1. Pařížský mír a počátky britské poválečné politiky.....	42
--	----

3. 2. Počátky britské poválečné politiky a její hlavní rysy.....	48
--	----

3. 3. Problémy mírového uspořádání.....	53
---	----

3. 4. <i>Currency Act</i>	57
---------------------------------	----

Závěr.....	60
------------	----

Resumé.....	62
-------------	----

Seznam pramenů a literatury.....	63
----------------------------------	----

Úvod

Velká Británie a Francie se poprvé utkaly o nadvládu nad Novým světem poprvé již v letech 1689-1697, v tzv. válce krále Viléma, jež byla součástí širšího evropského konfliktu. Jejich soupeření na severoamerickém kontinentu pokračovalo i v 18. století. Nejprve válkou tzv. válkou královny Anny (1701-1713) a o několik desetiletí později válkou krále Jiřího (1740-1748).

Posledním a rozhodujícím z těchto střetnutí o kolonie byla sedmiletá válka, jež určila podobu Severní Ameriky pro klíčová léta jejího vývoje, 60. a 70. léta 18. století. Zatímco jádro dřívějších konfliktů mezi Anglií (Velkou Británií) a Francií spočívalo ve spleťtých poměrech evropské politiky, v případě sedmileté války spočívaly její kořeny v koloniích, kam po nástupu k moci přenesl ministerský předseda William Pitt také hlavní pozornost britské politiky. Rozměr, v němž se sedmiletá válka odehrávala, dosáhl téměř celosvětového měřítko. Britské jednotky bojovaly s Francouzi mimo evropská bojiště i v Indii, Africe a Severní Americe, jež byla klíčovou oblastí bojů. Válka se zde dotýkala všech britských držav; britských ostrovů a souostroví v Západních Indiích na jihu a třinácti pevninských kolonií, k nimž patřila od roku 1710 také francouzská Akádie, nynější Nové Skotsko, a od roku 1713 ostrov Newfoundland, ležících severněji. Není tedy divu, že mimoevropské zájmy Velké Británie, soustředěné v zámořských oblastech jejího impéria, získávaly v politice britské vlády na stále větší důležitosti.

Cílem práce je analýza politických a hospodářských vztahů mezi Velkou Británií a jejím koloniemi v Severní Americe v době sedmileté války. Přirozeně jsem se nemohl vyhnout alespoň stručnému zohlednění ostatních součástí Britské říše, především Západních Indií. Pro pochopení situace let 1754-1763 bylo rovněž nezbytné „ohlédnout“ se zpět v čase a stručně nastínit některé procesy z předchozích let. K zhodnocení významu sedmileté války na vývoj Velké Británie a jejích kolonií bylo rovněž nutné překročit mezní rok 1763, neboť právě v období, jež následovalo po uzavření pařížského míru se významně projevilo „dědictví“ sedmileté války.

V první kapitole jsem analyzoval hlavní rysy hospodářství kolonií a koloniálního obchodu, jenž byl hlavní součástí ekonomického svazku metropole a kolonií; zároveň jsem se pokusil „načrtnout“ alespoň schématický obraz jeho aktérů,

případně naznačit místo, které zámořskému obchodu patřilo v hierarchii společenských hodnot. Cílem této kapitoly bylo analyzovat podmínky, za jakých se sedmiletá válka odehrávala, a zdůraznit některé aspekty a procesy, jež byly určující pro vývoj a na nichž se později projevil význam sedmileté války.

V druhé kapitole jsem se, v kontextu těchto podmínek, zaměřil na analýzu jedné ze základních součástí procesu politické emancipace třinácti amerických pevninských kolonií, tj. posilování provinčních sněmů, zejména jejich dolních komor. Současně jsem se pokusil postihnout význam, který v tomto vývoji připadl sedmileté válce.

Třetí kapitola se skládá z analýzy poválečného uspořádání a prvních, základních aktů britské poválečné koloniální ekonomiky. Jejím cílem je naznačit způsob, jímž se Velká Británie pokusila konsolidovat rozsáhlé válečné zisky, a některé problémové aspekty, související s postupem, který britská vláda zvolila pro vyřešení dlouhodobých problémů koloniálního panství a nového poválečného uspořádání.

Při vypracování této práce jsem se opíral především o díla F. Andersona (*Cruicible of War: The Seven Years' War and the Fate of Empire in British North America 1754-1766*), I. Christieho (*Crisis of Empire: Great Britain and the American Colonies 1754-1783*), J. P. Greena (*The Quest for power: the lower houses of assembly in the southern royal colonies 1689-1776*), F. Parkmana (*France and England in North America, Vol. II, Montcalm and Wolfe*) a A. Rogerse (*Empire and Liberty: American Resistance to British Authority 1755-1763*), která z různých hledisek postihují průběh sedmileté války v Americe a její dopad na koloniální společnost. Při studiu situace ve Velké Británii mi byly velkou pomocí práce sira L. Namiera a J. Brooka (*The House of Commons 1754-1790*), D. Marshallové (*Eighteen Century England*), B. Williamse (*Oxford history of England: The whig supremacy*) a v neposlední řadě L. Colleyové (*Britons: Forging the Nation 1707-1834*). Pro vytvoření obrazu o ideovém vývoji v třinácti amerických koloniích je nezastupitelné dílo Bernarda Bailyna, zejména (*The Ideological Origins of the American Revolution*). Z domácí literatury jsem čerpal z prací J. Opatrného (Válka Mohykánů: Sedmiletá válka v Americe), S. Rakové (Anglické kolonie v Severní Americe v 17. století), M. Kováře. (Velká Británie v éře Roberta Walpola: k vývoji britského státu a britské společnosti v první polovině 18. století) a J. Soukupa (Velká Británie a její kolonie v Severní Americe v letech 1763 – 1766 - Příspěvek k vývoji vztahů mezi

Velkou Británií a jejími severoamerickými osadami po sedmileté válce.) Zdrojem pramenného materiálu mi byly zejména *English Historical Documents Vol. IX, X*, editované M. Jensenem, D. Hornem a M. Ransomem. Dále jsem využil některé vydané práce B. Franklina, především jeho autobiografii. Oporou mi byla i sekce *State Papers* periodika *Annual Register* a dílo Thomase Pownalla „*The Administration of the Colonies*“.

První kapitola

Základní tendence vývoje hospodářských vztahů Velké Británie a jejích kolonií v Severní Americe před sedmiletou válkou

1. 1. Koloniální obchod Velké Británie a britské obchodní elity v době sedmileté války

Na počátku sedmileté války mělo Britské impérium podobu spíše volného seskupení Velké Británie a držav svázaných s britskou Korunou. Jeho centrální organizace, pokud o ní můžeme vůbec hovořit, byla rozdrobena mezi řadu subjektů. Zodpovědnost za koloniální záležitosti spadala do kompetence státního sekretáře pro jižní část říše a ministerstva obchodu (*Board of Trade*). *Board of Trade* byla významným činitelem v britských koloniích v Severní Americe zejména v 50. a 60. letech 18. století, a to hlavně zásluhou jejího prezidenta, George Montagua Dunka, lorda Halifaxe.¹ Koloniálními záležitostmi se však zabývaly i další subjekty, například panovníkova tajná rada (*Privy Council*). V době války hrála zvláštní roli ve vztazích Velké Británie a kolonií také přítomnost armádní hierarchie a vrchního velitele vojsk, jenž disponoval rozsáhlými pravomocemi. Mimo to měla, až na výjimky, v koloniích vlastní zástupce většina významnějších úřadů.² Správa říše tak byla málo efektivní a britská vláda si jen obtížně vytvářela obraz o skutečné situaci v koloniích.³

¹ *Board of Trade* byla založena roku 1696 Vilémem III. a od počátku 18. století až do roku 1748 byla poměrně nečinným orgánem. Změnu přineslo jmenování nového prezidenta komise George Montagu-Dunka, druhého hraběte z Halifaxu, pod jehož aktivním a ctižádostivým vedením získal úřad na významu a hrál důležitou roli během podstatné části sedmileté války. Halifax se v Londýně mimo jiné intenzivně zasazoval o podporu Ohijské společnosti. Podkladem silné pozice *Board of Trade* byla instrukce vydaná pro úřad roku 1752, platící až do roku 1761, která dávala ministerstvu obchodu rozsáhlé pravomoci. Komisaři úřadu převzali z královských rukou vedení korespondence s guvernéry, z níž měli panovníkovi předkládat jen závažné dokumenty skrze osobu odpovědného státního sekretáře. Nejen že bylo v jejich pravomoci vybírat kandidáty na volná místa v koloniální správě, které pak panovník potvrzoval, bylo také jejich povinností pro každého jmenovaného úředníka vypracovat instrukci k úřadu. Halifax také dlouhodobě usiloval o získání místa v kabinetu, což se mu podařilo roku 1757. Ne však jako ministru obchodu, ale jako hraběti z Halifaxu. Halifaxova éra znamenala vrchol aktivity ministerstva obchodu. Po jeho odvolání v roce 1761 začala *Board of Trade* opět ztrácet na významu; *Orders in Council regulating the powers of the Board of Trade 1752, 1761 and 1766*, in: *English Historical Documents X., 1714-1783*, (ed.) Horn, D. B., Ransome, M., Eyre & Spottiswood, London 1957, str. 740-743.

² *English Historical Documents X., 1714-1783*, (ed.) Horn, D. B., Ransome, M., Eyre & Spottiswood, London 1957, str. 721.

³ Pownall, T.: *The Administration of the Colonies*, London 1764, str. 12.

Velká Británie vstupovala v polovině 50. let 18. století do dalšího konfliktu s jejím hlavním rivalem, Francií jako jedna z předních námořních mocností Evropy. Britští obchodníci byli zainteresováni na trzích, rozprostírajících se od vnitrozemí Severní Ameriky po dálný východ. V polovině století žila v Británii z obchodu zhruba každá pátá rodina.⁴ Nejdůležitějšími destinacemi britského vývozu byla jižní a severní Evropa spolu s třinácti americkými koloniemi. Například v roce 1759 činila hodnota exportu a reexportu do severní Evropy 3 920 000 liber, do jižní Evropy 3 797 000 liber a do amerických kolonií 2 345 000 liber, což dohromady tvořilo necelé tři čtvrtiny oficiální hodnoty veškerého exportovaného zboží za celý rok.⁵ Nejhodnotnější položkou na seznamu vyváženého zboží byla vlněná příze a vlněné výrobky. Zpracování vlny bylo v této době stále nejdůležitějším britským výrobním odvětvím. Rozvíjela se rovněž proto-industriální výroba hedvábí. Za vlněným zbožím následoval s velkým odstupem vývoz neželezných kovů a výrobků z nich. Dalšími významnými položkami na seznamu vyváženého zboží byla ocel a železo, lněná příze a lněnými výrobky. Mezi dováženými komoditami hrál vůdčí roli cukr, jež do Británie dováželi plantážníci z britské Západní Indie. V době sedmileté války měl import z této oblasti zhruba dvojnásobnou hodnotu než zboží pocházející z Asie. Významným byl dále dovoz surovému hedvábí, čaje, kávy, vína a stavebního dříví.

Na počátku 18. století byly čtyři pětiny britského obchodu soustředěny v Londýně.⁶ Metropole na Temži představovala přirozené centrum domácího i zámořského obchodu a hlavní uzel reexportu. I když lze v průběhu 18. století zaznamenat rozvoj řady regionálních středisek, především provinčních přístavů typu Bristolu, Liverpoolu, Newcastleu nebo Hullu, nebyl Londýn ve své důležitosti žádným z nich překonán. Obchodní elity těchto měst se v „*generosity and pliteness*“ mohly vyrovnat prostředí hlavního města až v posledních dekádách 18. století. Se starými bohatými obchodnickými dynastiemi londýnské City se nemohly měřit ani v politickém vlivu. Špičky londýnského obchodu tvořily spíše určitou formu aristokracie (*urban aristocracy*) než vrchol formujících se středních vrstev. John

⁴ Přesto je nutné připomenout, že Velká Británie byla až ke sklonku 18. století převážně agrární zemí. Ještě v roce 1770 se odhadovalo, že zemědělství dávalo obživu téměř polovině populace. Příspěvek zemědělství na national income byl odhadován na 66 000 000 liber. Přínos obchodu pouze na 37 000 000 liber.; Colley, L.: *Britons: Forging the Nation*, Yale University Press, New Haven and London 1992, str. 68; *English Historical Documents X., 1714-1783*, (ed.) Horn, D. B., Ransome, M., Eyre & Spottiswood, London 1957, str. 413.

⁵ Mitchell, B. R.: *Abstract of British Historical Statistics*, Cambridge University Press, London and New York 1962, str. 274-337.

⁶ Marshall, D.: *Eighteenth Century England*, Longman, London 1974, str. 19.

Rule v této souvislosti napsal: „Bylo by v každém případě podivné popisovat jako střední třídu ty, z jejichž řad pocházeli londýnští starostové, ředitelé *Bank of England* a velkých obchodních společností a na jejichž podpoře závisel úspěch, nebo krach státních půjček.“⁷

Rozsah zájmů a úzké pouto k britskému státu přibližovaly obchodní „smetánku“ blízko k tomu, aby se stala jakýmsi ztělesněním idey „*imperial commercial interest*“. Vzhledem k tomu, že koloniální obchod, jenž byl v jejich rukou, byl hlavní součástí hospodářských vztahů Velké Británie a jejích kolonií, nebude nemístné nezabývat se jimi trochu podrobněji.

Výsadní postavení v obchodní hierarchii patřilo dálkovému obchodu. Jeho význam pro Velkou Británii shrnul například Richard Campbell v časopisu *The London Tradesman*. „...dálkový obchod, pole působnosti velkých kupců, se rozprostírá po celém známém světě a dává život a sílu celému mechanismu. Někteří menší obchodníci, jak jsme již o tom pojednali, zaměstnávají několik rozličných odvětví a závisí na nich jistá jednotlivá řemesla. Ale kupec, velkoobchodník, je všechny zaměstnává, celou společnost uvádí do pohybu, dodává jim suroviny k výrobě jejich zboží a prodává jejich výrobky i v těch nejvzdálenějších koutech planety. Jiná umění, řemesla a kupectví žijí jedno z druhého a nikdy nepřidají ani šestipenci k celku bohatství království, ale obchodník získává poctivý zisk ze vzdálených končin a každý šilink, o který více přiveze, než vyveze, přidává k národnímu bohatství a kapitálovému jmění království. Kamkoli jen přijde, kde žije, tam ho následuje bohatství a blahobyt. Chudí jsou uvedeni do práce, vzkvétá výroba, bída je vypuzena, vzrůstá veřejný zájem. Výhody obchodu jsou zřejmé celému lidstvu...“⁸

Nejvýznamnější obchodnické dynastie tvořily poměrně uzavřený a úzký okruh rodin vzájemně propletených cílevědomou sňatkovou politikou, které se pohybovaly ve sférách zahraničního obchodu, pojišťovnictví a finančnictví. Nově

⁷ Rule, J.: *Albion's People: English Society 1714-1815*, Longman, London and New York 1992, str. 54, 72-74

⁸ Campbellův obchodník byl středem společnosti, jejím hybatelem a organizátorem. S úspěšným obchodem do země neproudilo jen bohatství. Campbell přisuzuje obchodu i civilizační účinek. S jeho rozvojem se dříve obhroublí Angličané (Britové) naučili zdvořilosti a jemným mravům, začali pěstovat vědu a věnovat se více umění. Také on chápe bohatství plynoucí z obchodu jako sílu, která umožnila vzdorovat nejprve malému nizozemskému národu španělské přesile, tak jako v konfliktech 18. století umožňovalo Anglii (Británii) porážet na zdroje bohatší Francii.; *R. Campbell on the importance of commerce, 1747*, in: *English Historical Documents X., 1714-1783*, (ed.) Horn, D. B., Ransome, M., Eyre & Spottiswood, London 1957, str. 494-498.

příchozí pocházeli nejčastěji z řad mladších členů zavedených rodin, které byly s to poskytnout jim dostatečné zázemí. Finančně náročné bylo již pouhé získání potřebného vzdělání nebo vyučení (*apprenticeship*), jehož cena mohla dosahovat až stovek liber. Samo sice nezaručovalo, že se dotyčný uplatní na vedoucí pozici v zámořském obchodě nebo v bankovníctví, ale poskytovalo přinejmenším solidní vyhlídku na získání slušného místa v rozvíjejícím se písařském, účetnickém a úřednickém aparátu. Prosazení se ve světě zahraničního obchodu a finančnictví vyžadovalo daleko větší investici do začátku. Například kolem roku 1750 se odhadovalo, že k zavedení úspěšné bankovní živnosti bylo zapotřebí alespoň 20,000 liber.⁹

Staré dynastie svázané s City se jen zřídka snažily dosáhnout zvýšení společenské prestiže vstupem do řad venkovské *gentry*, jak to činilo mnoho nových zbohatlíků, často řad akcionářů *East India Company*. Prostředkem k tomu byl jejich majetek, jež vynakládali na koupi venkovských sídel, nákladnější životní styl a sňatkovou politiku.¹⁰ Pro obchodní elitu připoutanou k Londýnu představovala venkovská rezidence nacházející se často nedaleko hlavního města spíše než rodinné sídlo výhodně uložený kapitál, který byl bez váhání využit, naskytla-li se příležitost. Rodinná pouta se šlechtickými rodinami byla motivována ve větší míře ziskem politického vlivu než posílením prestiže.

Velkou váhu pro londýnské obchodní kruhy měly úzké vazby k britské vládě, která využívala jejich finanční síly. Významným „spojovacím článkem“ byl v tomto případě státní dluh. Již na počátku 18. století se v tisku hovořilo o tzv. finanční

⁹ Pro ilustraci je možné uvést například literaturou citované údaje odhadů Gregoryho Kinga. Ke konci 17. století udává počet 2000 *big merchants*, u nichž roční příjem rodiny přesahoval 400 liber ročně. Asi 22% londýnských svobodných občanů (*London Freeman*) vlastnilo majetek v mezi 1000-5000 liber. Tuto hranici jich překračovalo pouze okolo 5%. Finanční náročnost se týkala i zastávání různých správních funkcí. Panovalo např. přesvědčení, že k výkonu funkce londýnského starosty byl třeba výdělek alespoň 15,000 liber.; Rule, J.: *Albion's People: English Society 1714-1815*, Longman, London and New York 1992, str. 72-74 a str. 53; Porter, R.: *English Society in the Eighteenth Century*, Penguin Books, Harmondsworth 1982, str. 85-86.

¹⁰ Touto formou mohli dostatečně bohatí jedinci bez větších bariér vstoupit mezi venkovskou nižší šlechtu. Nicméně anglická vysoká titulární šlechta (*peers*) zůstávala velice uzavřenou skupinou, a udělení šlechtické hodnosti nevyplněnou touhou až na výjimky většiny současníků. Naneštěstí i pro řadu poslanců dolní sněmovny, kteří toužili dosáhnout této mety, nebyl vztah Jiřího II. ani Jiřího III. k udělování nových titulů vstřícný. Jiří III. často používal taktiku odkládání slibů „k dalším řeckým kalendám“, což mu vždy jednou za určitou dobu přineslo lavinu žadatelů ohánějících se královským slibem, se kterými bylo nutno něco provést. Určité východisko představovalo udělení irského peerství, jímž byli honorováni například poslanci angažující se v obchodě, lidé, kteří prokázali zvláštní služby své vlasti, a také ti kteří: „...had made such a nuisance of themselves that they had to be given some honour.“; Namier, L., Brooke, J.: *The House of Commons 1754-1790*, vol. I., Her Majesty's Stationery Office, London 1964, str. 99-101.

revoluci (*financial revolution*). Ta spočívala v přeměně struktury financování státu a vzniku silícího „peněžního zájmu“ (*monied interest*), který stále více ve financování státu nahrazoval tradiční věřitele. *Monied interest* tvořila skupina kapitálově nejsilnějších osobností a tři největší akciové společnosti (*monied companies*).¹¹ Vzhledem k rostoucím výdajům spojeným s vedením války a splácením státního dluhu byl finanční potenciál soustředěný v jejich rukou pro vládu neocenitelný a nenahraditelný.¹² Státní dluh, na kterém se ve válečných letech patřičně projevilo i Pittovo vedení války „ve velkém stylu“, vzrostl v letech 1754-1763 z 72,2 milionů liber na 132,6 milionů.¹³

Většina tohoto dluhu byla kryta emisemi cenných papírů (*funds*), které se těšily na finančním trhu mimořádné oblíbenosti.¹⁴ Pro investory představovaly jistější alternativu uložení hotovosti než investování v soukromé sféře, již se však nijak nevyhýbali. Obecně platilo, že čím diferencovanější rozvrstvení portfolia, tím lépe. Při nákupu samotných státních dluhopisů se naopak projevovaly centralizační tendence, které byly dány jejich důvěryhodností. Kromě toho, že byly výhodnější než bankovní účty, na kterých nespočíval žádný úrok, vázal se často na jejich držbu i jistý vliv v akciových společnostech. V dobách válečných bylo navíc upsání podstatné částky státu také demonstrací patriotismu a loajality.¹⁵

Ministerstvo financí (*Treasury*) vypisovalo půjčky formou uzavřených subskripcí, které zadávalo bohatým jednotlivcům a akciovým společnostem, což vylučovalo z účasti kapitálově slabší obchodníky a řemeslníky. V Londýně se mezi nimi již od počátku 18. století formoval opoziční proud, který se vymezoval vůči

¹¹ Jednalo se o *East India Company*, *Bank of England* a *South Sea Company*. K nim můžeme připočítat menší *Hudson's Bay Company*, která však nedosáhla významu předchozích tří.

¹² Kovář, M.: Velká Británie v éře Roberta Walpole: k vývoji britského státu a britské společnosti v první polovině 18. století, ISV, Praha 1984, str. 19.

¹³ Mitchell, B. R.: *Abstract of British Historical Statistics*, Cambridge University Press, London and New York 1962, str. 274-337.

¹⁴ Termín „*funds*“ v dobovém významu představoval cenné papíry vydané státem věřitelům za prostředky od nich půjčené, případně za peníze vybrané od akciových společností nebo řídceji od společností soukromých.; Hancock, D.: „*Domestic Bubbling*“: *Eighteenth-Century London Merchants and Individual Investment in the Funds*, in: *The Economic History Review*, New Series, Vol. 47, No. 4. (Nov., 1994), str. 679-702.

¹⁵ Velkou část těchto cenných papírů tvořily obchodovatelné a plně převoditelné obligace (*annuities*). Vyplácela se z nich obdoba dividendy, nepodléhaly žádné dani, jejich vydání nebylo zatíženo žádným poplatkem a k jejich zakoupení stačilo složit základní sumu 15% a zbytek později doplatit v měsíčních splátkách. Splacení bylo buď určeno bance, nebo kryto z fondů složených z vyhrazených daňových příjmů. K roku 1760 tvořily 27% státního dluhu *annuities South Sea Company* a 4% *annuities East India Company*.; Hancock, D.: „*Domestic Bubbling*“: *Eighteenth-Century London Merchants and Individual Investment in the Funds*, in: *The Economic History Review*, New Series, Vol. 47, No. 4. (Nov., 1994), str. 679-702.

londýnské představitelům „peněžního zájmu“ mimo jiné i v této rovině. V rétorice jeho předáků, Johna Barnarda, Williama Beckforda, se objevovaly útoky proti výhodnému monopolní postavení zejména Východoindické společnosti i na vysoké zisky držitelů vládních zakázek (*contractors*).

V roce 1757 během tzv. Pittovy a Devonshirovy vlády došlo k pokusu zpřístupnit účast na financování státního dluhu i méně movitým zájemcům, jehož iniciátorem byl zmíněný John Barnard, představitel opozičního politického směru, významný obchodník, člen rady londýnských starších (*Court of Aldermen*) a několik let londýnský starosta. Mimo to zaujímal přední postavení v pojišťovně *Lloyd's* a vévoda z Newcastleu jej využíval jako konzultanta v řadě peněžních záležitostí. Těsně před tím, než ho z londýnské politiky vytlačil William Beckford, se pokusil ve spolupráci s kancléřem ministerstva financí (*Chancellor of Exchequer*), H. B. Leggem, vypsát novou státní půjčku na otevřeném principu, který umožnil participaci i kapitálově slabších investorů. Pomalý příliv prostředků však nakonec přiměl ministra financí, vévodu z Devonshiru, k návratu ke staré praxi, čímž celý projekt ztroskotal.¹⁶

Nejednalo se pouze o momentální neúspěch, ale o doklad dlouhodobého trendu ve vývoji financování státu. Na pozadí mnohaleté rivality se projevila neschopnost vrstev tvořící „lidový proud“ uvnitř City, efektivně působit v roli státního věřitele. Naopak potvrdilo v této úloze členy londýnské finanční elity a nejvýznamnější akciové společnosti. Není nutné dodávat, že s tokem peněz souvisela i citlivost členů vlády k případným problémům jednotlivých subjektů.

Postoj obchodních kruhů měl jistý vliv na vývoj britské politiky i v otázce nadcházejícího nového střetnutí s Francií. Klíčovou postavou byl v tomto období, Thomas Pelham-Holles, vévoda z Newcastleu, který z řady důvodů nechtěl zavléci zemi do vleklých bojů na kontinentu a doufal v rychlé vyřešení konfliktu v lokálním rozměru. Británie přistoupila k formálnímu vyhlášení války až roku 1756, tedy až po

¹⁶ William Beckford byl významnou postavou britské politiky. Už jeho přezdívka, „*Alderman Sugar-Cane*“, naznačuje směr, jímž směřovaly jeho obchodní zájmy. Byl členem londýnské rady starších po jistou dobu i londýnským starostou a zástupcem britské metropole v parlamentu. Beckford byl během sedmileté války věrným a cenným spojencem Williama Pitta st. Díky svému postavení mohl v jeho prospěch směřovat veřejné mínění hlavního města a sehrál také významnou úlohu při organizaci petiční kampaně na jeho podporu v době vládní krize v polovině roku 1757 tzv. *Campaign of Golden Boxes*.; Namier, Sir L., Brooke, J.: *The House of Commons 1754-1790*, Vol. I., Her Majesty's Stationery Office, Londýn 1964, str. 330; Namier, L., Brooke, J.: *The House of Commons 1754-1790*, Vol. II., Her Majesty's Stationery Office, London 1964, str. 49 a str. 75-78; Langford, P.: *William Pitt and Public Opinion, 1757*, in: *English Historical Review*, Vol. 88, No. 346. (Jan., 1973), str. 54-80.

selhání Braddockovy kampaně v Americe a ztrátě Minorky. Vztah britské obchodní komunity k vedení koloniální války nebyl nijak chladný, neboť francouzské akce představovaly především ohrožení jejích obchodních aktivit. Rozvoj obchodu se podepsal i na struktuře státních příjmů, ve kterých nepřímé daně a příjmy z cel tvořily několikanásobek výnosu pozemkové daně.¹⁷

Válka navíc přinášela řadu možností mimořádného zisku, například v podobě státních zakázek na zásobování vojska, a v určitém ohledu měla příznivý vliv na růst domácí výroby. Dokladem toho může být patrný nárůst hodnot exportovaného a reexportovaného zboží na severoamerická odbytíště v průběhu válečných let, který lze sledovat ve statistikách z let 1754-1760. Oproti předválečné úrovni se hodnota ročního vývozu zvýšila téměř na dvojnásobek. Maxima bylo dosaženo v letech 1758-1760, přičemž nejvyšší hodnota 2 713 000 liber připadla na rok 1760. Ve stejném roce vrcholila i křivka britského vývozu výrobků z železa a neželezných kovů, vlněné, hedvábné i lněné příze a příslušných výrobků. Po roce 1760, kdy se už v Severní Americe *de facto* nebojovalo a pozornost politiků i vojenských orgánů se přesouvala do oblasti Západní Indie, došlo k poklesu zhruba na předválečnou úroveň.¹⁸

Další příležitost k nadprůměrnému zisku přineslo očekávání blížícího se konce války. Válečné náklady s sebou nesly nové emise cenných papírů i zvýšení množství různých neproplacených účtů za provedení rozličných státních zakázek. Na trhu se s nimi běžně obchodovalo jako s cennými papíry a s vidinou míru a tedy i proplacení hodnota takovýchto cenin prudce vzrůstala. To vedlo k zvýšené vlně transakcí, prodejů a spekulací v několika poválečných letech. Tuto tendenci uvádí D. Hancock na příkladu tří typově odlišných obchodníků, z nichž i ti nejbezpečnější vložili ke konci války značné sumy do státních cenných papírů a podíleli se na jejich ziskovém prodeji třetím osobám.¹⁹

V případě, že válka přinášela ztráty, byl postoj obchodníků i veřejnosti o poznání chladnější. Razantní pokles vykázal například vývoz do jižní Evropy v roce

¹⁷ Mitchell, B. R.: *Abstract of British Historical Statistics*, Cambridge University Press, London a New York 1962, str. 274-337

¹⁸ Co se týče britského importu ze Severní Ameriky, pohybuje se jeho hodnota s různými výkyvy kolem hranice jednoho milionu liber a má stoupající trend.; Mitchell, B. R.: *Abstract of British Historical Statistics*, Cambridge University Press, London and New York 1962, str. 274-337

¹⁹ D. Hancock v přiloženém grafu dokládá i nárůst investic do nemovitého majetku, jež provázal vlnu odprodeje státních cenných papírů.; Hancock, D.: „*Domestic Bubbling*“: *Eighteenth-Century London Merchants and Individual Investment in the Funds*, in: *The Economic History Review*, New Series, Vol. 47, No. 4. (Nov., 1994), str. 698.

1762 v souvislosti se vstupem Španělska do války. Náhlý meziroční propad jihoevropského vývozu v hodnotě téměř dvou milionů liber spojený s minimem ve vývozu do amerických kolonií musel na širší obchodní vrstvy zapůsobit jako „studená sprcha“.²⁰ Není divu, že požadavek Williama Pitta na preventivní úder proti Španělsku nezískal v parlamentu dostatečný ohlas a podporu.

Vzhledem k rozsáhlosti britského obchodu v polovině 18. století ovlivňoval jednání obchodníků i charakter jednotlivých britských držav a forma organizace koloniálního obchodu. Při stanovování preferencí ve vedení soukromých záležitostí i při formulování požadavků vůči vládě museli kriticky hodnotit a volit mezi od sebe značně odlišnými součástmi celku. Důležitou roli pro danou sféru mohla hrát mimo jiné existence nebo naopak neexistence monopolu jako klíčového organizačního prvku. Za příklad může posloužit již zmíněná Východoindická společnost.

Každá z *monied companies* se stávala terčem kritiky ze strany skupin, které vyrazovala z podílu na obchodu, nicméně její existence a akciový kapitál zajišťovaly možnost provádění nákladných a riskantních obchodních operací s dlouhodobou výnosností, které byly pro jednotlivce téměř neuskutečnitelné. Kromě jiného nabízela svým vlastníkům ve správních orgánech efektivní nástroj k řízení celého systému a prosazování svých představ a rozhodnutí. To samozřejmě nemohlo nelákat přední londýnské obchodníky a finančníky, kteří nejčastěji byli voleni do řídicího orgánu společnosti (*Court of Directors*). Přitahovalo to mimo jiné i jejich investice v podobě nákupu akciových podílů, které v těchto společnostech měly dlouhodobý, mnohdy celoživotní charakter.

Ředitelé Východoindické společnosti měli také jistý vliv v parlamentu i londýnské komunální politice. Stálo za nimi nejen silné zázemí společnosti samé, ale také některé významné zájmové skupiny přímo navázané na aktivity společnosti včetně řady soukromých investorů, majitelů lodí, loďařů, pojišťovacích společností nebo kupců se sukrem z Blackwell Hall. Praktickým nástrojem byl mechanismus tzv. „*household troops*“, pomocí něhož si ředitelé zajišťovali podporu a kontrolu nad

²⁰ Tj. z 3 498 000 liber v roce 1761 na 1 603 000 liber v roce 1762. Ve stejné době dochází i k významnému poklesu v exportu vlněné příze a vlněných výrobků, nejdůležitějšího britského vývozního artiklu.; Mitchell, B. R.: *Abstract of British Historical Statistics*, Cambridge University Press, London and New York 1962, str. 274-337.

radou vlastníků (*Court of Proprietors*) a který bylo bez větších problémů možno mobilizovat a využít například v době konání voleb.²¹

Americký obchod byl sice obecně v mnoha ohledech přístupnější, ale absence organizace znemožňovala v centru vykonávat podobnou agitaci v jeho prospěch. V amerických koloniích existovaly také vlastní vzájemně konkurenční obchodní elity, které se realizovaly více v rámci jednotlivých regionálních center a jejich vliv v Londýně byl poměrně malý. Přesto je nutné konstatovat, že v polovině 18. století bylo britské impérium stále chápáno, a to i představiteli *monied interest*, především v jeho anglofonní dimenzi, jejíž centrum spočívalo v Britských ostrovech a třinácti amerických koloniích.²² Odpovídal tomu i objem obchodu. Severoamerické kolonie byly mimo evropská odbytíště pro britský vývoz nejvýznamnějším trhem. Atlantický rozměr britských držav moci podtrhovala i důležitost Západní Indie jako producenta nejhodnotnější dovozní komodity, cukru.²³

²¹ Sutherland, L.: *The East India Company in Eighteenth-Century Politics, The Economic History Review*, Vol. 17., No. 1. (1947), str. 15-26.

²² *English Historical Documents X., 1714-1783*, (ed.) Horn, D. B., Ransome, M., Eyre & Spottiswood, London 1957, str. 721-722.

²³ Mitchell, B. R.: *Abstract of British Historical Statistics*, Cambridge University Press, London and New York 1962, str. 311.

1. 2. Základní hospodářské rysy britských kolonií v Severní Americe a koloniální obchodní elity v polovině 18. století

Hlavní hospodářské rysy anglických (britských) kolonií v Severní Americe se zformovaly již v druhé polovině 17. století. Vznikly zde tři hlavní hospodářské regiony. Na severu to byla Nová Anglie, již tvořily New Hampshire, Massachusetts, Rhode Island a Connecticut. Zdejší podmínky byly téměř totožné s těmi ve Velké Británii a kolonie produkovaly obdobný sortiment zboží jako jejich mateřská země. Pěstovaly se zde stejné druhy plodin, především obilí. Výnosy však nedostačovaly ani na pokrytí vlastní spotřeby a Nová Anglie, patřící v polovině 18. století k nejhustěji obydleným oblastem, byla v této době stálým dovozcem potravin.²⁴

Pozitivní vliv na rozvoj ekonomiky Nové Anglie měla bohatá rybná loviště. Velký zájem o ně jeví londýnští obchodníci, díky jimž a jejich agentům se začala vytvářet síť místních prostředníků, kteří skupovali od rybářů jejich úlovky a vyváželi je na trhy jižní Evropy a vinných ostrovů. Odtud se lodě vracely s nákladem vína a tropického zboží do Británie, kde byl vyinkasován zisk a připraven náklad určený americkým koloniím. Hospodářství Nové Anglie těžilo i z bohatých zásob dřeva, dehtu, pryskyřice a dalších materiálů, jimiž byly zásobovány britské loděnice.

Úspěšně se rozvíjela i výroba levného alkoholu ze západoindické melasy, především rumu. Prosperující lihovarnictví přesahovalo hranice Nové Anglie a mimo Massachusetts a Rhode Islandu vzkvétalo i v jižněji položených, tzv. středoatlantických koloniích. Mezi ně se řadil New York, Pensylvánie, Delaware a New Jersey. Středoatlantické kolonie byly hlavními producenty a vývozci kukuřice, pšenice a dalších obilovin, jimiž zásobovaly nejen trh ostatních kolonií, ale i britskou Západních Indií a jižní Evropu.²⁵

Na jižní části atlantského pobřežního pásu se rozkládaly kolonie Maryland, Virginia, Severní Karolína, Jižní Karolína a Georgie. Přírodní podmínky zde umožňovaly pěstování žádaného tabáku, rýže nebo indiga. Majitelé půdy zakládaly rozsáhlé plantáže, na kterých pěstovali monokultury zmíněných plodin, a výnosy poté sami prodávali přímo britským kupcům. Při této extenzivní formě zemědělství

²⁴ *English Historical Documents IX., American Colonial Documents to 1776*, (ed.) Jensen, M., Oxford University Press, New York 1964, str. 323.

²⁵ *English Historical Documents IX., American Colonial Documents to 1776*, (ed.) Jensen, M., Oxford University Press, New York 1964, str. 324-325.

se půda velmi rychle vyčerpávala, což nutilo majitele plantáží k získávání nové panenské půdy a podněcovalo pronikání na západ. Zemědělské produkty však nebyly tím jediným, co mohl americký Jih nabídnout. Vyvážela se odsud do Británie, podobně jako z Nové Anglie, také řada surovin potřebných k výrobě lodí.²⁶

Britská vláda se snažila směřovat vývoj koloniální ekonomiky směrem, který by co nejvíce vyhovoval potřebám britského hospodářství. Podporovala využití bohatých zásob dřeva soustředěných především v New Hampshire a obchod s dalšími komoditami potřebnými v loďařství, které si Velká Británie dosud musela opatřovat v oblasti Baltského moře. Příkladem může být mimo jiné *The Naval Store Act*.²⁷ Restriktivně přistupovala k rozvoji výroby, konkurující domácí produkci. Parlament se pokoušel proti jejímu rozvoji zakročit vydáním příslušných zákonů, například *The Hat Act* nebo *The Iron Act*.²⁸

Základní otázkou, na kterou museli obyvatelé anglických (britských) kolonií v Severní Americe hledat odpověď, bylo zajištění dovozu britských výrobků, které byly podmínkou růstu a rozvoje severoamerických osad. Obtížné bylo z tohoto hlediska postavení a kolonií středního pásu, které produkovaly stejný sortiment zboží jako jejich mateřská země, a jejichž odbyt byl tedy na britských trzích velmi problematický. Obchod s kožešinami sice přinášel zisky, ale jeho objem na vytvoření protihodnoty dovozu rozsáhlé škály potřebného, především řemeslného, zboží nestačil. Ztroskotala i většina snah koloniálních obchodníků a místní správy o nahrazení dovozu domácí výrobou. Výjimkou mezi pokusy o ustavení domácí výroby v koloniích bylo pouze úspěšné lihovarnictví.

K prosperitě kolonií bylo nezbytné zapojit do obchodního systému třetí stranu, která by nabízela odbyt pro jejich hlavní vývozní komodity – obilí, koně,

²⁶ *English Historical Documents IX., American Colonial Documents to 1776*, (ed.) Jensen, M., Oxford University Press, New York 1964, str. 324-325.

²⁷ *The Naval Store Act*, in: *English Historical Documents IX., American Colonial Documents to 1776*, (ed.) Jensen, M., Oxford University Press, New York 1964, str. 417-418.

²⁸ *The Hat Act* vydaný v roce 1732 zahrnoval nejen výrobu klobouků ale i plstě. Výroba nebyla přímo zapovězena, ale zákon zavádí omezení v počtu učedníků a doby potřebné k jejich vyučení. Každý mistr měl možnost přijmout do učení nejvýše dva tovaryše a minimální výuční doba byla stanovena na sedm let. Obchodní zákaz se vztahoval na vývoz na Britské ostrovy a do ostatních území ovládaných Jeho Veličenstvem. Přístupný tedy zůstal pro místní výrobce domácí trh.; *The Iron Act* z roku 1750 pod pokutou propadnutí 200 liber zapovídal výstavbu zařízení na zpracování železa, například pecí na výrobu oceli. Vyjadřuje však podporu pro rozvoj výroby surového železa a pro jeho vývoz a zpracování v Británii.; in: *English Historical Documents IX., American Colonial Documents to 1776*, (ed.) Jensen, M., Oxford University Press, New York 1964, str. 414-417.

dobytěk, dřevo a rum.²⁹ Příhodný trh se vytvářel již v průběhu 2. poloviny 17. století v Západních Indiích, jejichž ekonomika byla jednostranně zaměřena na finančně výnosné pěstování cukrové třtiny, výrobu melasy a export cukru. Američtí obchodníci navazovali kontakty nejen s anglickými, ale i s francouzskými koloniemi, které lákaly rozsáhlejším trhem a cenově výhodnější nabídkou. Novoanglické obchodní kontakty s francouzskou Západní Indií se brzy staly „trnem v oku“ pro pěstitele na Jamajce, Barbadosu a dalších britských západoindických državách, kteří v tomto směru začali vyvíjet patřičný tlak na britskou vládu. Jejich stížnosti našly v parlamentu poměrně značné pochopení a bylo dosaženo podstatných úspěchů v podobě dvou zákonů z 30. let 18. století.

Prvním byl zákon z roku 1733 podrobující zahraniční melasu vysokým dovozním clům (*Molasses Act*). V podmínkách, kdy neexistovala v koloniích dostatečně silná a loajální moc, která by byla ochotná a dostatečně silná respektování celních tarifů vynutit, nemohl být výsledek jiný než běžné obcházení zákona tedy pro obchodníky z třinácti amerických kolonií *de facto* každodenní praxe pašování.³⁰ Druhým úspěchem z 30. let bylo odstranění povinnosti překlada na Britských ostrovech pro vývozu cukr.³¹

Ustavení a rozvoj obchodního systému vedly v koloniích k růstu příslušných společenských vrstev. Zejména v Nové Anglii vznikaly sílicí lokální obchodní elity ve velké míře rekrutované z řad menších obchodníků podobných těm, kteří přicházeli do kolonií v druhé polovině 17. století z londýnských čtvrtí Cheapside a Cornhill. Ke krystalizaci jejich hlavních zájmů docházelo již od 80. let 17. století, kdy byl dotvořen systém základních norem regulující anglický (britský) obchod a kdy došlo k „standardizaci“ místních administrativ. Bernard Bailyn mezi ně řadí především držbu úřadů koloniální správy, kontrolu guvernérový rady (*Council*) a dohled nad monetární politikou kolonie. Tyto faktory ovlivňovaly jednání koloniálních

²⁹ Bailyn, B.: *New England Merchants in the 17th. Century*, Harvard University Press, Cambridge 1955, str. 75.

³⁰ Neúčinnost „melasového zákona“ v americkém prostředí představovala pro plantážníky z britské Západní Indie pouze poloviční porážku. Jeho vedlejším efektem byla také likvidace irského lihovarnictví, které ve velké míře zpracovávalo zahraniční melasu.; Sheridan, R. B.: *The Molasses Act and the Market Strategy of the British Sugar Planters*, in: *Journal of Economic History*, Vol. 17, No. 1. (Mar., 197), str. 62-83.

³¹ Západoindičtí exportéři však této možnosti využívali paradoxně velmi zřídka. Byla jim spíše prostředkem k udržování vysoké ceny cukru na britském trhu a k boji s „společenskými“ odběrateli (*buyers' combinatons*).; Sheridan, R. B.: *The Molasses Act and the Market Strategy of the British Sugar Planters*, in: *Jorounal of Economic History*, Vol. 17, No. 1. (Mar., 197), str. 62-83.

obchodních elit až do doby Americké revoluce.³² Důvody k tomu jsou nasnadě. V kompetenci administrativ bylo mimo jiné i provádění norem stanovených zákonech o plavbě. Rada byla protiváhou provinčních sněmů ovládaných agrárními zájmy koloniálního „venkova“ a institucí, skrze kterou bylo možné se podílet na procesu legislativy, a *de facto* tak naplňovat i poslední ze tří jmenovaných bodů. Snaha o získání úřadu nebo místa v radě upevňovala pouta rodící se koloniální elity k mateřské zemi, neboť posty podléhaly většinou jmenování, a spadaly tak do sítě britské politické patronáže.³³

Na jihu byly hospodářské zdroje v rukou vlastníků rozsáhlých pozemků, kteří se vyvinuli ve vrstvu pozemkové aristokracie po britském vzoru. Základem jejich hospodářské moci bylo vlastnictví rozsáhlých pozemků, na kterých zakládaly plantáže a pěstovali tabák, rýži a další plodiny. Výnosy prodávali přímo s britským obchodníkům, kteří zprostředkovali prodej koloniálního zboží na britském trhu a dodávali plantážníkům protihodnotou potřebné britské výrobky. Řada rodin tzv. *chesapeake gentry* byla u svých obchodních partnerů na Britských ostrovech značně zadlužená a dostávala se vůči nim do dlouhodobé platební závislosti.

³² Bailyn, B.: *New England Merchants in the 17th. Century*, Harvard University Press, Cambridge 1955, str. 168.

³³ Christie, I. R.: *Crisis of Empire: Great Britain and the American Colonies 1754-1783*, Edward Arnold (Publishers) Ltd., Londýn 1974, str. 3-23.

Druhá kapitola

Vliv sedmileté války na proces emancipace kolonií a vývoj provinčních sněmů

2. 1. Základní rysy koloniálních shromáždění a jejich význam pro ekonomiku kolonií

Na počátku sedmileté války můžeme mezi britskými koloniemi v Severní Americe rozlišit tři hlavní modely správy: královský, vlastnický a korporativní. V každém z nich získala legislativní moc představovaná provinčním shromážděním už v 17. století významné postavení, které se v průběhu 18. století nadále upevňovalo.

Základní rysy královské správy kolonií a pozice legislativní moci v jejím rámci se objevily již na počátku anglického (britského) osídlení Severní Ameriky. Charta pro Virginii z roku 1618, ztělesňující její hlavní zásady, se sice nedochovala, ale v roce 1621 vydala virginská společnost v témže duchu téměř totožný dokument. Po zbytek 17. století toto nařízení potvrzovali s malými změnami angličtí králové. Později se stalo součástí pověřovacích listin guvernérů, jimž soudní rozhodnutí v roce 1764 přiřklo stejnou právní sílu jako chartám.³⁴ Obyvatelé Virginie uznávali tento výnos za autoritu i v 18. století.³⁵ Podle něho měly být v kolonii ustaveny dvě rady. První, tzv. *Council of State*, tvořená osobami jmenovanými společností, byla poradním orgánem guvernéra. Druhá rada byla označována jako tzv. všeobecné shromáždění (*General Assembly*). Shromáždění měl jednou ročně svolávat guvernér a měli ho tvořit členové *Council of State* a zvolení zástupci obyvatelstva (*burgesses*). Jeho členové měli právo jednat a rozhodovat o věcech veřejného blaha a následně schvalovat potřebná nařízení a zákony, přičemž guvernér disponoval právem veta (*negative voice*).³⁶ Volební právo bylo v roce 1670, podobně jako později v dalších

³⁴ *English Historical Documents IX., American Colonial Documents to 1776*, (ed.) Jensen, M., Oxford University Press, New York 1964, str. 183.

³⁵ *Sir John Randolph: On the constitution of Virginia (6 August 1736)*, in: *English Historical Documents IX., American Colonial Documents to 1776*, (ed.) Jensen, M., Oxford University Press, New York 1964, str. 268-271.

³⁶ Od této doby, pokud měla vstoupit v platnost, podléhala ratifikaci všeobecného shromáždění i usnesení valné hromady společnosti. Poslanecká sněmovna Virginie je známa pod názvem *House of Burgesses; Ordinance for Virginia (24 July 1621)*, in: *English Historical Documents*

koloniích, určeno po britském vzoru majetkovým censem, odpovídajícím požadavkům anglické (britské) Dolní sněmovny, na vlastnictví 50 akrů pozemků nebo majetku s výnosem v hodnotě 40 šilinků.³⁷

Druhou skupinu tvořily kolonie s vlastnickou správou. Na začátku sedmileté války jimi byly Maryland, Delaware a Pensylvánie. Zde podobu sněmů kodifikovaly charty vydané vlastníky. Za příklad může posloužit charta Pensylvánie z roku 1701, jež zůstala v platnosti až do roku 1776. Pensylvánská legislativa byla pouze jednokomorová; rada zde legislativní pravomoci neměla.³⁸ *Assembly* mělo zasedat jednou ročně v Filadelfii. Mělo právo volit mluvčího a jiné úředníky pro svoji potřebu, určovat komise, připravovat návrhy zákonů a schvalovat je. Charta dále dávala zvoleným zástupcům kontrolu nad průběhem voleb a další nspecifikované pravomoci, příslušející sněmu svobodně narozených Angličanů (Britů). Shromáždění bylo plně usnášeníschopné, pokud se sešly alespoň dvě třetiny zvolených delegátů.³⁹

Nejsilnější postavení měly provinční sněmy v Nové Anglii. Bylo tomu tak především v Connecticutu a Rhode Islandu. V obou zůstaly v 18. století v platnosti původní charty, jež jim dávaly nebyvalou míru nezávislosti. V případě Connecticutu mělo být všeobecné shromáždění svoláváno dvakrát ročně. První zasedání, konající se vždy v dubnu, volilo guvernéra, nového magistrát a další úředníky. Druhé zasedání připadalo na září a mělo sloužit k projednávání veřejných záležitostí a schvalování zákonů. Všeobecné shromáždění se skládalo z guvernéra, zvoleného mluvčího, alespoň čtyř magistrátů a většiny volených zástupců. Mimo jiné mělo právo schvalovat a odvolávat zákony, uvalovat daně, přijímat mezi svobodné občany (*freemen*) či přidělovat neobsazenou zemi. Svolání všeobecného sněmu bylo povinností guvernéra. V případě, že by ji zanedbal, měli svobodní občané reagovat sepsáním petice. Pokud by ji guvernér odmítl nebo i nadále nereagoval, bylo možné svolat sněm i bez jeho přítomnosti.⁴⁰

IX., *American Colonial Documents to 1776*, (ed.) Jensen, M., Oxford University Press, New York 1964, str. 185-186.

³⁷ Raková, S.: *Anglické kolonie v Severní Americe v 17. století*, Historický ústav, Praha 1997, str. 138.

³⁸ Christie, I.: *Crisis of Empire: Great Britain and the American Colonies, 1754-1783*, Edward Arnold (Publishers) Ltd., Londýn 1974, str. 15.

³⁹ *The Pennsylvania Charter of Privileges (28 October 1701)*, in: *English Historical Documents IX., American Colonial Documents to 1776*, (ed.) Jensen, M., Oxford University Press, New York 1964, str. 192-195.

⁴⁰ Pravomoc sněmu svolaného bez guvernéra byla omezena na projednávání a schvalování zákonů. Nebylo možné, aby tento sněm zvolil nové exekutivní orgány; *The Fundamental Orders of*

Určitou výjimku tvořil případ Massachusetts. Správa této kolonie v 18. století byla založena na královské chartě vydané roku 1691. Guvernéra jmenoval panovník. Členy rady volil všeobecný sněm a guvernér měl v této volbě právo veta. Koloniální veřejnost se k užívání tohoto práva stavěla velmi negativně a odmítnutá osoba byla nezdědkou zvolena do dolní sněmovny (*House of Representatives*).⁴¹ Legislativu Massachusetts posilovalo i omezení práva krále zamítnout schválený zákon na lhůtu tří let.⁴²

Reprezentativní charakter přinášel sněmům mezi kolonisty nemalou prestiž. Na rozdíl od guvernéra a nevolených orgánů správy nespočívala jejich moc pouze na autoritě Koruny, ale také na principu dobrovolného souhlasu s vládou vyjádřeného již v podpisu první kolektivní smlouvy (*covenantu*) 11. listopadu 1620 na palubě lodi *Mayflower*.⁴³ Vzhledem k podobě volebního práva v amerických koloniích získali ve sněmovně převahu zástupci venkovského zázemí kolonie, farmáři z zemědělských městeček a obvodů Nové Anglie (*townships*) či virginští plantážníci, vlastníci většinu půdy v kolonii. Volby do všeobecných shromáždění nabízely možnost uplatnění pro vznikající venkovské elity a pro jejich vymanění z britské patronáže. Podmínkou členství ve sněmovně bylo, aby delegát trvale sídlil v místě, za které byl zvolen. Ne vždy však byli zvolení zástupci kladně hodnoceni. Omezený rozhled delegátů byl mimo jiné terčem kritiky úředníků jmenovaných Korunou, pocházejících z Britských ostrovů, kteří s nimi museli jednat. Například guvernér Samuel Shute považoval většinu členů poslanecké sněmovny Massachusetts (*House of Representatives*) „za muže skromného majetku i vzdělání“. Nebylo tedy příliš obtížné je, podle jeho názoru, ovlivnit. Využívaly toho zejména bohaté a vzdělané elity, žijící v Bostonu. Udržovaly si tak v *House of Representatives* i všehobecném shromáždění nemalý vliv na formování politiky. Silné postavení v zákonodárném sboru si vyšší vrstvy

Connecticut (14 January 1639), in: *English Historical Documents IX., American Colonial Documents to 1776*, (ed.) Jensen, M., Oxford University Press, New York 1964, str. 222-225.

⁴¹ Guvernér Massachusetts Samuel Shute hodnotil situaci slovy, že se stalo obecně uznávaným rčením, že „...a negatived councillor makes a good representative.“; *Memorial of Governor Shute to the King (1723)*, in: *English Historical Documents IX., American Colonial Documents to 1776*, (ed.) Jensen, M., Oxford University Press, New York 1964, str. 262.

⁴² Raková, S.: *Anglické kolonie v Severní Americe v 17. století*, Historický ústav, Praha 1997, str. 206.

⁴³ Raková, S.: *Anglické kolonie v Severní Americe v 17. století*, Historický ústav, Praha 1997, str. 81.

koloniální společnosti zachovávaly, přes „lidový“ základ moci, i v dalších koloniích.⁴⁴

„Základním kamenem“ moci koloniálních legislativ byla kontrola financí. Právo být zdaněn pouze se souhlasem vlastního zástupce bylo nejdůležitějším ze souboru práv svobodně narozených Angličanů (Britů). Pouze sněmy mohly vypsát nové daně, cla či jiné poplatky, jejichž výnos zajišťoval chod celé správy. Orgány moci výkonné i moci soudní existenčně závisely na rozhodnutí zákonodárných sborů. Prostředky byly dhlasovány převážně na omezenou dobu, většinou jednoho roku. Zavedení pevně stanovených, dlouhodobých či doživotních důchodů zastupitelé striktně odmítali. Argumentovali tím, že je to jediná možnost ochrany před zneužíváním veřejných prostředků „...často nuznými a chamtivými guvernéry, kteří nemají k této zemi přirozený, ačkoli přesto politický, vztah.“⁴⁵

Postavení sněmu umožňovalo zvoleným reprezentantům širokou účast na hospodářském životě kolonie. Koloniální správa se mimo jiné podílela na budování infrastruktury; udržovala cesty, stavěla přístavy a přístaviště i školy. Provinční jednotky poskytovaly před příchodem královského vojska jedinou ochranu farmářům i obchodníkům na hranicích. Správa řídila celní službu, vydávala obchodní licence, a další úřední dokumenty nezbytné k provozování obchodu. Vydávala mimo jiné také zakládací listiny pro nové společnosti obdobné těm, jež byly zřizovány pro koloniální podnikání ve Velké Británii.⁴⁶ Řada těchto pravomocí byla v rukou guvernéra a jemu podřízeného aparátu, ale většina závisela na finančním zajištění, jež mohly poskytnout pouze sněmy. Mnoho opatření bylo možné uvést v platnost pouze schválením v podobě zákona. Sněmy pomocí svých pravomocí prosazovaly při řízení hospodářského života především lokální zájmy. Právě díky jejich vlivu se v průběhu 18. století začaly obchodních opatřeních kolonií objevovat první známky protekcionismu, postihující i obchodníky z Britských ostrovů.⁴⁷

⁴⁴ *Memorial of Governor Shute to the King (1723)*, in: English Historical Documents IX., American Colonial Documents to 1776, (ed.) Jensen, M., Oxford University Press, New York 1964, str. 260-264.

⁴⁵ Pownall, T.: *The Administration of the Colonies*, London 1764, str. 46.

⁴⁶ McCusker, J. J., Menard, R. R.: *The Economy of British America 1607-1789*, University of North Carolina Press, Chapel Hill 1991, str. 334.

⁴⁷ Například ve Virginii uzákonila dolní sněmovna (*House of Burgesses*) celní sazebník určující výši cla jednotlivým lodím podle místa trvalého bydliště vlastníka, což znevýhodňovalo především britské dopravce vůči domácím.: McCusker, J. J., Menard, R. R.: *The Economy of British America 1607-1789*, University of North Carolina Press, Chapel Hill 1991, str. 343.

Do kompetence sněmů patřilo i přidělování půdy. Rozsáhlé oblasti s neobsazenou úrodnou zemí byly významným podnětem pro přistěhovalectví. Koloniální správa organizovala průzkumné výpravy a přidělovala či prodávala vlastnická práva. Půda představovala největší hodnotu, jíž kolonie disponovaly. Dědičné vlastnictví pozemků, zajištěné písemným potvrzením a úřední registrací, dávalo novým přistěhovalcům možnost získat ekonomické zázemí i společenskou prestiž, jež mohla poté přejít na další generace. Pokud bylo volební právo vázáno na vlastnictví určité rozlohy pozemků, znamenalo rozhodování o podobě a provádění přidělu i možnost ovlivnit společenskou a politickou strukturu kolonie.⁴⁸

Důležitou funkcí, připadající na koloniální sněmy, bylo řízení monetárních záležitostí. Kolonie po celou dobu existence trpěly nedostatkem hotové měny. Kolovalo zde velké množství drobných španělských a francouzských mincí, které však byly velmi nedůvěryhodné a většina se jich musela při transakcích znovu převažovat. Kvalitní stříbrné a zlaté mince byly soustředěny v rukou nejbohatších obchodníků, sídlících v přístavech, a využívány pro potřeby zámožského obchodu. Nedostatek kvalitní měny zvyšoval její již tak vysokou hodnotu a činil ji nevhodnou pro drobné všední účely. Nejvíce kolonie postrádaly důvěryhodné vnitřní oběživo pro potřeby zemědělského vnitrozemí. Kolonisté se pokoušeli vyřešit nedostatek měny různými způsoby. Pokusy o využití jiných komodit na místo drahých kovů k vyjádření směnné hodnoty, například tabáku, neposkytovaly adekvátní náhradu a způsobovaly mnohé obtíže. Role měny tedy začala stále častěji připadat různým cenným papírům. Koloniální sněmy začaly vydávat emise podobných obligací, jimž zákonem přidělovaly různé funkce patřící šterlinkové měně. Obvyklý příklad představovala možnost platit v papírové měně daně. Papírovými penězi byl vyplácen příjem výkonným orgánům i provinčnímu vojsku. Sněmy je vydávaly buď přímo, nebo prostřednictvím pozemkových bank (*land banks*), jež přinášely do oběhu papírové peníze ve formě úvěru soukromým osobám, ručícím nemovitým majetkem.⁴⁹ Pozemkové banky a papírové peníze umožňovaly farmářům získat úvěr

⁴⁸ Bailyn, B.: *New England Merchants in the 17th. Century*, Harvard University Press, Cambridge 1955, str. 101.

⁴⁹ McCusker, J. J., Menard, R. R.: *The Economy of British America 1607-1789*, University of North Carolina Press, Chapel Hill 1991, str.337- 339.

v potřebné výši a oprostít se od závislosti na neefektivní sousedské pomoci a drahých půjčkách poskytovaných obchodníky z přístavů.⁵⁰

Provinční sněmy, v nichž měly většinu vnitrozemské zájmy farmářů, byly hlavními zastánci kurzu tzv. „*easy money*“. Opozici této politice tvořily skupiny věřitelů z řad koloniálních i britských obchodních elit. Jejich obavy vzbuzovala především inflace. Již v konfliktech předcházejících sedmileté válce se ukázalo, jak může vydání nadměrného množství papírových peněz snížit jejich skutečnou hodnotu. Neklid mezi věřiteli stupňovala i aktivita provinčních sněmů. Například virginský sněm určil v roce 1749 úřední směnný kurz papírové měny k šterlinku a stanovil v kolonii povinnost přijímat v papírové měně splátky dluhů. Zákon navíc neprozřetelně potvrdila vláda v Londýně. Obchodníci se obávali, že budou nuceni přijímat splátky dluhů v znehodnocené měně. Až v roce 1755 v atmosféře zostřujícího se konfliktu v údolí Ohia byl tento zákon doplněn o možnost soudců stanovit v jednotlivých dlužních případech adekvátní směnný kurz.⁵¹

Papírové peníze trpěly znehodnocením především v Nové Anglii. Ve středoatlantických koloniích, kde byla jejich správa uměřenější, fungovaly bez zásadnějších problémů. Britská vláda zaujala k vydávání papírových peněz na nátlak obchodní veřejnosti odmítavý postoj a pokoušela se ho omezit. V roce 1740 byla guvernérům zaslána příslušná instrukce nařizující dodržování zákona regulujícího hodnotu cizích mincí z roku 1704. Guvernéři měli přísný zákaz podepsat jakýkoli zákon ustanovující vydání papírových peněz, pokud neobsahoval odsouhlasení panovníkem jako podmínku platnosti.⁵² V roce 1751 potvrdil zásady instrukce britský parlament vydáním zákona, jímž omezil právo kolonií Nové Anglie vydávat papírové peníze. Jeho důležitou součástí byl zákaz používat papírové peníze k účelu splácení dluhů, reagující na hlavní stížnosti obchodní veřejnosti.⁵³

Po vypuknutí války přestala vláda vydávání papírových peněz v koloniích omezovat a sněmy je začaly vydávat v rekordní míře. Kolonie se vyrovnávaly s vysokými válečnými náklady pomocí vydávání nových emisí papírové měny, ve

⁵⁰ McCusker, J. J., Menard, R. R.: *The Economy of British America 1607-1789*, University of North Carolina Press, Chapel Hill 1991, str.336.

⁵¹ Christie, I.: *Crisis of Empire: Great Britain and the American Colonies, 1754-1783*, Edward Arnold (Publishers) Ltd., Londýn 1974, str. 27-30.

⁵² *Instruction to governors on colonial currency (5 August 1740)*, in: *English Historical Documents IX., American Colonial Documents to 1776*, (ed.) Jensen, M., Oxford University Press, New York 1964, str. 427-429.

⁵³ *English Historical Documents IX., American Colonial Documents to 1776*, (ed.) Jensen, M., Oxford University Press, New York 1964, str. 424-426.

které vybíraly daně, platily provinční správu i vojsko a vydávaly veřejné úvěry, hradící velkou část válečné iniciativy.

2. 2. Koloniální shromáždění v době sedmileté války

Postoj kolonií k válce nebyl jednotný. Každá z nich představovala samostatný subjekt vědomý si vlastních specifických zájmů, potřeb a cílů. Rivalita kolonií se projevila již na samém počátku války, kdy formální spor o území v Severní Americe přerůstal v údolí řeky Ohio ve skutečný ozbrojený konflikt. Pro francouzské kolonisty znamenalo Ohio strategickou spojnicí s vnitrozemím, odkud získávali od Indiánů ceněné kožešiny na vývoz do Francie. Aby byl kožešinovému obchodu zajištěn nerušený průběh, budovaly francouzské koloniální orgány síť obchodních stanic a pevností. Jejich řídkost sice nedovolovala efektivní ovládnutí téměř neobydleného a velmi rozsáhlého území, ale kromě výhod pro obchod nabízela prostředek k zajištění komunikace s indiánskými kmeny a jejich samotná existence byla podkladem územních nároků francouzské koruny.

Z anglických (britských) kolonií vzbuzovalo povodí této řeky především ve Virginii a Pensylvánii, pro které bylo vzhledem ke geografickým podmínkám přirozeným budoucím cílem postupující kolonizační vlny. Z Pensylvánie pronikali do oblasti především kupci, kteří k nelibosti jak Francouzů tak svých virginských druhů dodávali indiánskému obyvatelstvu řadu výrobků. Ve Virginii přitahovala perspektiva nadcházejícího osídlování pozornost nejvíce na rozsáhlé oblasti úrodné půdy. Už v roce 1745 udělilo virginské shromáždění, (*House of Burgesses*), koncesi na rozsáhlá území na řece Ohio sdružení spekulantů s půdou navázaných na skupinu vlivných londýnských obchodníků, kteří měli později vejít ve známost jako *Ohio Company of Virginia*.⁵⁴

Neshody mezi koloniemi nepříznivě ovlivnily i zasedání kongresu v Albany roku 1754, jenž byl odpovědí na vyhrocující se situaci v americkém vnitrozemí. Jeho hlavním cílem bylo zformování jednotné politiky vůči Indiánům, její koordinace a příprava společné obrany s britskými spojenci mezi indiánskými kmeny. Významný podíl na jednání připadl rovněž delegátům, zastupujícím zájmy provinčních shromáždění. Nejvýznamnějším z nich byl bezesporu Benjamin Franklin, který, spolu s mluvčím sněmovny Norrisem, Thomasem Pennem a sekretářem Petersem, zastupoval Pensylvánii. Jeho nejdůležitějším počinem na kongresu bylo vytvoření plánu koloniální unie. V ní Franklin spatřoval nástroj, jímž si kolonie mohly zajistit

⁵⁴ Anderson, F.: *Crucible of War: The Seven Years' War and the Fate of Empire in British North America 1754-1766*, Vintage Books, New York 2000, str. 23.

samy vlastní obranu, a tak se vyhnout přítomnosti britských vojsk. Franklinův návrh ale odmítlo několik koloniálních sněmů i britské ministerstvo obchodu, což významně předznamenalo podobu nadcházejícího konfliktu.⁵⁵

Politická jednání v Albany byla rovněž úzce propojena s ekonomickými zájmy. Ne náhodou se kongres, zabývající se indiánskou problematikou, konal ve městě, které bylo díky kontrole přístupu k hornímu toku řeky Hudson hlavním centrem obchodu s kožešinami. Ne náhodou *Board of Trade* určila jako vykonavatele britského zájmu v indiánských záležitostech Williama Johnsona, obchodníka zaměřeného svou činností na indiánské kmeny v údolí Mohawku a reprezentanta New Yorku u Irokézské ligy. Výsledek snah byl však rozporuplný. Jednání problematizovala v první řadě neúčast Virginie, která korespondovala s vlastními aktivitami Ohijské společnosti a guvernéra Dinwiddieho. Na pozadí kongresu se promítalo také soupeření New Yorku a Pensylvánie o obchodní výsady a konkurenční zájmy connecticutského syndikátu spekulantů s půdou (*Susquehannah Company*) a agentů rodiny Pennů v oblasti *Wyoming Valley*.⁵⁶

Přístup koloniálních sněmů k válce výrazně ovlivňovala vnitropolitická situace v koloniích. Ve Virginii *House of Burgesses* odmítal jakékoli jednání, které by mohlo vést k destabilizaci poměrů a vyústit v povstání početné populace otroků. O přízeň administrativy zde soupeřila také řada skupin spekulantů s půdou, které zaměřovaly pozornost na údolí řeky Ohio. Zřejmě není náhodou, že nakonec uspěla právě *Ohio Company of Virginia*, a to až poté, co se stal členem jejího vedení guvernér Dinwiddie. V Pensylvánii významně zasahoval do politiky pacifismus kvakerů a spor sněmu a vlastnické rodiny.⁵⁷

Vztah koloniálních sněmů k válce můžeme nastínit na míře ochoty, se kterou zvolení delegáti brali na svá bedra břímě financování války. Budování pevností, zásobování a výplata vojska se nyní staly životní nutností a vyžadovaly ve srovnání s dobou míru několikanásobně vyšší prostředky. Následkem toho musely sněmy sáhnout ke zvýšení daní, cel a dalších poplatků. Většina válečných výdajů však byla hrazena z půjček. Nejštědřeji přispívající kolonie se ocitaly téměř před bankrotem. Například dluh Massachusetts činil již na počátku roku 1759 zhruba 350 000 liber,

⁵⁵ Franklin, B.: *The Autobiography*, in: *The Autobiography and Other Writings by Benjamin Franklin*, (ed.) Shaw, P., Bantam Books, New York 1982, str. 119-120.

⁵⁶ Anderson, F.: *Crucible of War: The Seven Years' War and the Fate of Empire in British North America 1754-1766*, Vintage Books, New York 2001, str. 78-79.

⁵⁷ Anderson, F.: *Crucible of War: The Seven Years' War and the Fate of Empire in British North America 1754-1766*, Vintage Books, New York 2001, str. 113.

zatímco roční příjem se pohyboval pouze kolem 100 000 liber.⁵⁸ Zavedení každoročních náhrad Pittovou vládou a převedení finanční zátěže na britský rozpočet se z tohoto hlediska jevílo jako nevyhnutelné. Americké kolonie v polovině 18. století jednoduše neměly na vedení války v takovém rozměru, jak ji započalo Braddockovo tažení, dostatek prostředků. Jakákoli finanční pomoc ze strany Velké Británie byla v koloniích více než vítána a představovala důležitý a účinný prostředek, kterým mohla britská vláda pozitivně ovlivnit ochotu kolonií účastnit se válečných operací.

Nejvíce se na válečném úsilí podílely kolonie Massachusetts, Connecticut a New York, jejichž hranice vzhledem k geografické blízkosti francouzských držav patřila mezi ty nejohroženější. Kromě jiného byli jejich obchodníci výrazně zainteresováni na dodávkách zboží Indiánům, žijícím ve vnitrozemí. Snažili se také využít ve svůj prospěch přítomnost pravidelných vojsk, a vykompenzovat tak negativní dopady vedení války. Ve Virginii a v Massachusetts působily příznivě aktivity guvernérů Dinwiddieho a Shirleye, kteří byli hlavními zastánci agresivnější protifrancouzské politiky.⁵⁹

V Nové Anglii, kde se již dříve objevil nedostatek volné půdy, posilovala počáteční válečné nadšení i naděje na nové územní zisky. Z tohoto důvodu se mimo jiné obyvatelé kolonií i provinční sněmy ochotně podíleli na přípravách tažení do Akádie. Projevy aktivní spolupráce, naznačující působení lokálního patriotismu, jistě nemálo usnadňovaly postavení plukovníka Moncktona, jenž byl na počátku války pověřen generálem Braddockem vedením operací v Akádii, i guvernéra Shirleye, jenž byl iniciátorem a propagátorem této součásti tažení z roku 1755.⁶⁰

Provinční sněmy začaly již dlouhou dobu před válkou využívat zákonodárných pravomocí a kontroly nad financemi k posilování politického postavení. Situaci může pomoci ilustrovat snaha sněmů v Nové Anglii obejít restriktivní nařízení londýnské vlády, týkající se vydávání papírových peněz. Sněm v Massachusetts mnohdy odmítal zaopatřit guvernéra dostatečnými prostředky, pokud nepodepsal předložené zákony na vydání nových emisí papírové měny, jež byly v rozporu s britskými zákony i jeho instrukcí. Z těchto peněz byla poté činnost

⁵⁸ Anderson, F.: *Crucible of War: The Seven Years' War and the Fate of Empire in British North America 1754-1766*, Vintage Books, New York 2001, str. 317.

⁵⁹ Opatrný, J.: *Válka Mohykánů: Sedmiletá válka v Americe*, Libri, Praha 2000, str. 126.

⁶⁰ Anderson, F.: *Crucible of War: The Seven Years' War and the Fate of Empire in British North America 1754-1766*, Vintage Books, New York 2001, str. 113.

exekutivy zaplacená. Příslušné orgány koloniální výkonné moci si toho byly dobře vědomy, že „...celý ten spor v oné záležitosti je o moc. Když bude muset každý účet provincie být podroben sněmovně reprezentantů, důležitost královského guvernéra bude jen velmi malá.“⁶¹ V podobném duchu se také snažila poslanecká sněmovna Pensylvánie narušit daňová privilegia vlastnické rodiny a jejího majetku.

V průběhu války nabrala tato tendence na intenzitě. Mimořádné finanční nároky spojené s vedením války velmi zvýšily důležitost „finanční páky“, kterou sněmy disponovaly. Zvolení zástupci na sněmech se dožadovali podrobných informací o plánech válečných operací a přisvojovali si právo rozhodovat o záležitostech ryze vojenského charakteru, například o počtech jednotek. Jejich delegáti, vybaveni potřebnou instrukcí, bývali přítomni jednání mezi vojenským velením a guvernéry. Znalost válečných cílů, délky tažení, způsobu financování atd. považovali za nezbytný předpoklad jednání o počtu branců a výši prostředků, jež bude nutné získat vypsáním daní a jiných poplatků. Komise poslanců zkoumaly návrhy předložené guvernéry a vojenským velením a nezřídka přicházely s vlastní iniciativou. Vrchním velitelům britské armády nakonec nezbývalo, než vyhovět a důkladně zodpovědět přednesené dotazy.⁶²

V Pensylvánii navázalo shromáždění na předválečné pokusy a předkládalo guvernérovi takové návrhy daňových zákonů, které posilovaly jeho kontrolu nad finančními záležitostmi. Členové sněmovny i nadále trvali na zdanění všeho majetku, vlastnický nevyjímaje, i když to bylo v rozporu s guvernérovou instrukcí.

Negativní vliv se projevil již na počátku války. V roce 1755 kolonie Nové Anglie vystoupili v Pensylvánii s žádostí o podporu při přípravě vojenského tažení proti Korunnímu mysu, jímž byly jejich provinční jednotky pověřeny generálem Braddockem. Velitelem této operace měl být již zmíněný William Johnson. Pensylvánské shromáždění odpovědělo kladně a rozhodlo uvolnit pomoc v hodnotě deset tisíc liber. Guvernér však odmítl zákon podepsat, pokud v něm nebude stanoveno vyjmutí majetku vlastnické rodiny z případných daní. Shromáždění však jednalo dále a bez účasti guvernéra a na návrh Benjamina Franklina pověřilo úvěrní ústav (*Loan Office*) vydáním nové emise papírových peněz, ze kterých byla pomoc

⁶¹ *Letters of Governor Belcher to the Board of Trade (1732-1733)*, in: *English Historical Documents IX., American Colonial Documents to 1776*, (ed.) Jensen, M. Oxford University Press, New York 1964, str. 264-268.

⁶² Rogers, A.: *Empire and Liberty: American Resistance to British Authority 1755-1763*, University of California Press, Berkeley, Los Angeles and London 1974, str. 111.

realizována.⁶³ Situace se vyhrotila po porážce generála Braddocka u Monongahely na počátku července 1755. Hrozilo bezprostřední ohrožení hranice a guvernér Morris stále neměl prostředky na vybudování obrany. Východisko z kritického stavu představoval kompromis, na jehož dojednání měl opět podíl i Benjamin Franklin. Vlastnická rodina Pennů vyjádřila účast na obraně kolonie darem 5000 liber. Sněm pod tlakem okolností v tomto případě upustil od zdanění vlastnického majetku a odhlasoval 55 000 liber „for the King's use“. Tato formulace byla odpovědí na požadavky kvakerů zásadně odmítajících souhlas s vypsáním daní jmenovitě na válečné účely. Pacifismus této vlivné náboženské skupiny byl z počátku války vážnou překážkou válečným aktivitám Pensylvánie. V průběhu války však nutně musel ustoupit do pozadí.⁶⁴ Spor mezi vlastníky a sněmem se objevil záhy znovu v dalších letech války. O dění v Pensylvánii se začala stále více zajímat vojenská správa. V roce 1757 žádal generál Loudon nového guvernéra Dennyho, aby usnadnil průchod daňového zákona. Sněm dosáhl úspěchu až roku 1759, kdy též guvernér díky vlivu generála Amhersta podepsal zákon uvalující daň i na majetek vlastnické rodiny. Penn se poté obrátil se stížností na královskou tajnou radu (*Privy Council*), jež prohlásila tento zákon za chybný.⁶⁵ Podobný vývoj probíhal i v dalších koloniích. Sněmy mimo jiné odmítaly schvalovat zákony obsahující odkládací formule, které podmiňovaly vstoupení zákona v platnost královským přezkoumáním a souhlasem.

Během několika let války provinční shromáždění významně posílila kontrolu nad finančními záležitostmi. Vývoj byl pro sněmy příznivý již při přípravě Braddockova tažení roku 1755. Guvernéři při setkání v Alexandrii předem odmítli generálův návrh na zřízení jednotného fondu, do kterého by kolonie posílaly finanční příspěvky k vedení války. Zákonodárny sbory by podle jejich mínění nikdy nepřijaly variantu, která by je zbavila kontroly nad využíváním přidělených finančních prostředků.

Důležitým posunem ve vztazích Velké Británie a jejích kolonií byla změna britského přístupu k válce. Jejím iniciátorem byl ministerský předseda William Pitt, v jehož plánech hrálo vítězství nad Francií v Severní Americe ústřední roli. Pitt převzal na britskou pokladnu náklady spojené s veškerými válečnými výdaji kolonií,

⁶³ Franklin, B.: *The Autobiography*, in: *The Autobiography and Other Writings by Benjamin Franklin*, (ed.) Shaw, P., Bantam Books, New York 1982, str. 122-124.

⁶⁴ Anderson, F.: *Crucible of War: The Seven Years' War and the Fate of Empire in British North America 1754-1766*, Vintage Books, New York 2001, str. 161.

⁶⁵ Rogers, A.: *Empire and Liberty: American Resistance to British Authority 1755-1763*, University of California Press, Berkeley, Los Angeles and London 1974, str. 118.

ponechal jim volnou volbu v počtu branců a vyzval k vybudování co nejpočetnějších oddílů. Iniciativu sněmů podložil finančním potenciálem Velké Británie, a oprostil tak delegáty od ohledů na voliče, jež museli brát při vypisování daní a zvyšování cel. Takto nastavený systém významně podněcoval válečné úsilí kolonistů. Příslib britských subsidií a náhrad se promítl do větší ochoty zástupců na podílet se na válečné zátěži. Poskytl však sněmům možnost uplatnit jejich nejmocnější politickou „zbraň“, „finanční páku“, v téměř neomezené míře.⁶⁶

Nový přístup Williama Pitta v mnoha ohledech usnadnil situaci vojenskému velení. Generál Jeffrey Amherst, který byl v září roku 1758 jmenován novým vrchním velitelem britských vojsk v Severní Americe, si za změněných okolností mohl dovolit jednat se sněmy ohleduplněji a s menší přezíravostí, což mělo na vývoj vztahů rovněž příznivý vliv. Zlepšení vzájemných vztahů může ilustrovat mimo jiné kladná odpověď newyorského sněmu na Amherstovu žádost o překlenovací úvěr. Jeho předchůdci, lordu Loudonovi, který spíše přikazoval, než žádal, nezbývalo, než se spolehnout na ochotu dostatečně bohatých jednotlivců.⁶⁷

Odlišně od exekutivy probíhal spor v oblasti justice. Jeho jádrem bylo postavení soudců a porotních soudů v koloniích. Na rozdíl od moci výkonné sněmy pro soudce prosazovaly doživotní pověření pro výkon funkce a stabilní zajištění příjmů. V Anglii (Velké Británii) platilo podobné nařízení již od roku 1701. Na kolonie se však nevztahovalo. V severoamerických podmínkách by bylo z řady praktických důvodů neproveditelné. V následujících desetiletích se provinční shromáždění pokoušela různými způsoby ustavit doživotní pověření pro soudce, která by justici, podle jejich mínění, vymanila z vlivu exekutivy. Poslanci při tom naráželi na odpor guvernéra i Koruny. K vyhocení sporu došlo během sedmileté války. Kolonisté cítili více, než kdy jindy, potřebu silné a nezávislé soudní moci, která by je ochránila před zvlí úředníků a přítomností armády. V Pensylvánii se pokusil sněm upevnit postavení místních soudů vydáním zákona roku 1759. Ten byl ale krátce na to vetován v Londýně. O rok později se rozhořel obdobný spor mezi sněmem a guvernérem v New Yorku. Král reagoval roku 1761 a zakázal všem koloniím vydávat jakákoli pověření pro výkon soudní funkce. Pro kolonisty bylo toto

⁶⁶ Anderson, F.: *Crucible of War: The Seven Years' War and the Fate of Empire in British North America 1754-1766*, Vintage Books, New York 2001, str. 228-229; Rogers, A.: *Empire and Liberty: American Resistance to British Authority 1755-1763*, University of California Press, Berkeley, Los Angeles, London 1974, str. 112.

⁶⁷ Anderson, F.: *Crucible of War: The Seven Years' War and the Fate of Empire in British North America 1754-1766*, Vintage Books, New York 2001, str. 327.

opatření v rozporu ústavními zásadami a připravovalo je o jejich nezadatelná práva. Obavy z narušení nezávislosti justice vyvolávalo rovněž omezování jurisdikce koloniálních porotních soudů. Před vypuknutím sedmileté války tyto soudy řešily mimo jiné i obvinění, týkající zákonů o plavbě, které oficiálně patřily do kompetence neporotních soudů admirality. Po skončení bojů v Severní Americe význam těchto soudů velmi vzrostl, neboť jim britská vláda svěřila dohled nad dodržováním nového správního a obchodního systému. Zejména místní obchodníci cítili, že k nim tyto soudy zdaleka nebudou přistupovat s takovou shovívavostí jako soudy porotní.⁶⁸

V době sedmileté války zasahovaly sněmy významně i do obchodních záležitostí. Týkalo se to především obchodu s francouzskými koloniemi a neutrálními státy. Pro britské vojenské velení bylo nepřijatelné, aby byli francouzští vojáci zprostředkovatelsky zásobováni potravinami a dalším proviantem pocházejícím z britských kolonií. Řešení spatřovalo ve vyhlášení příslušného embarga na letní období, v němž byly vedeny válečné operace.

Po příjezdu do Ameriky na jaře roku 1755 vyzval generál Braddock guvernéry k takovému opatření. Connecticut, Massachusetts, Pensylvánie a New York odpověděli na žádost zavedením povinné zálohy v hodnotě 1000 liber, jež měla zajistit, aby se lodě nelegálně neplavily do francouzských přístavů. Sněmy však odmítly vztáhnout embargo i na neutrální země. Guvernér Morris na to v Pensylvánii reagoval jeho zavedením z pravomoci guvernéra.⁶⁹ Problémem obchodu mezi koloniemi, francouzskými državami v Americe a neutrálními státy se zabýval i britský parlament. Na počátku roku 1757 odhlasoval zákon nazývaný příznačně „*Flour Act*“, jenž měl obyvatelům amerických kolonií zamezit v obchodování s neutrálními státy. Vojenské velení však příliš nevěřilo v respektování stanovených norem. V témže roce vstoupil do jednání mezi sněmy a guvernéry generál Loudon a nařídil blokádu veškeré lodní dopravy pro všechny kolonie na sever od Virginie. Přestože se tato krajní situace neopakovala, obchodní blokády pravidelně omezovaly koloniální obchod až do konce bojů.⁷⁰ Nejtěžší dopad měly blokády vývozu tzv. „*provisions*“ na středoatlantické kolonie, jež byly hlavními producenty a vývozci obilí, mouky a dalších potravin. Situaci New Yorku poněkud zlepšovala přítomnost

⁶⁸ Bailyn, B.: *The Ideological Origins of the American Revolution*, Belknap Press, Cambridge (Mass.) and London 1992, str. 105-109.

⁶⁹ Rogers, A.: *Empire and Liberty: American Resistance to British Authority 1755-1763*, University of California Press, Berkeley, Los Angeles and London 1974, str. 93.

⁷⁰ Rogers, A.: *Empire and Liberty: American Resistance to British Authority 1755-1763*, University of California Press, Berkeley, Los Angeles and London 1974, str. 93-101.

nákupcích, zásobujících britskou armádu. Největší dopad mělo embargo na Pensylvánii. Na trhu se hromadily zásoby zboží, jeho cena rychle klesala a farmáři se začali dostávat do vážných potíží.

Blokáda se však dotkla i ostatních kolonií. Podobné problémy, se kterými se potýkala Pensylvánie, postihly i virginské vývozce kukuřice.⁷¹ Opačný efekt měla blokáda na Novou Anglii. Nařízení generála Loudna z roku 1757 nedopadlo jen na obchod s neutrály, ale zastavilo také pobřežní obchod mezi britskými koloniemi. V Massachusetts, jež byla dlouhodobým dovozcem mouky i obilí, to znamenalo nedostatek těchto komodit a vzrůst cen. Situace byla o to horší, že zákaz veškeré lodní dopravy znemožňoval vyplutí i rybářské flotile.⁷²

Mezi producenty i mezi obchodníky se množily stížnosti. Koloniím poklesl výnos z cel a ve veřejnosti se objevovaly obavy, že lidé nebudou dále schopni platit daně. Kolonisté obviňovali vojenské velení, že chce pouze snížit ceny zboží na domácím trhu.⁷³ Panoval všeobecný odpor k činnosti celní služby, jež byla zmocněna prohledávat skladiště i domy podezřelých z pašování i za použití síly. Příslušná výnosy pro celní správu (*writs of assistance*) byla v koloniích chápána jako protiprávní, a tudíž neplatná.⁷⁴ *Flour Act* navíc umožňoval královskému námořnictvu jednat s lodí podezřelou z pašování jako s nepřátelskou. Vliv války na obchod kolonií spojil zájmy farmářů i obchodníků, kteří začali za svoji záštitu považovat v první řadě provinční shromáždění. Ta se stala nositeli a reprezentanty koloniální společnosti, které zastávala, i pokud byly v rozporu s představami vojenského velení a deklarovanými zájmy impéria.

Na silné postavení provinčních sněmů, jež se zakládala na kontrole příjmů, poukazoval krátce po skončení sedmileté války i Thomas Pownall. „Pokladník je zcela a pouze služebníkem sněmu... ..není ani jmenován Korunou či jejím guvernérem, ani Koruně či ministru financí (*Lord High Treasurer*) nedává záruky

⁷¹ A. Rogers uvádí v Pensylvánii cenu za sto liber mouky před zavedením embarga v roce 1756 15 šilinků 8 pencí. V prosinci, několik měsíců po jeho ukončení, byla cena za stejné množství mouky 9 šilinků 5 pencí. Výnos z cel se v roce 1756 snížil ve srovnání s rokem 1754 o čtvrtinu.; Rogers, A.: *Empire and Liberty: American Resistance to British Authority 1755-1763*, University of California Press, Berkeley, Los Angeles, and London 1974, str. 92-93.

⁷² Rogers, A.: *Empire and Liberty: American Resistance to British Authority 1755-1763*, University of California Press, Berkeley, Los Angeles and London 1974, str. 93.

⁷³ Franklin, B.: *The Autobiography*, in: *The Autobiography and Other Writings by Benjamin Franklin*, (ed.) Shaw, P., Bantam Books, New York 1982, str. 148.

⁷⁴ Christie, I.: *Crisis of Empire: Great Britain and the American Colonies, 1754-1783*, Edward Arnold (Publishers) Ltd., London 1974, str. 35-37.

(což se zdá být jako nejvhodnější řešení).⁷⁵ Pokladník navíc dále neměl podle Pownalla povinnost řídit se některými příkazy guvernéra a v žádné z kolonií nepodléhal účetnímu reviznímu úřadu (*auditor's office*). Nejen, že byli guvernér a všichni úředníci Koruny závislí na sněmu ve věci příjmů, ale mnohé jejich pravomoci, vyžadující zvláštní finanční zabezpečení, byly přímo vykonávány pověřenci sněmů, kteří přidělené částky rozdělovali.⁷⁶

Sněmy začaly přebírat některé funkce, jež dosud patřily výhradně královským úředníkům. Pronikáním do exekutivy narušovaly zásady britského vládního zřízení a jeho „rovnováhu moci“.⁷⁷ Thomas Pownall si kladl otázku, zda nebylo přebírání výkonné části vlády v oblasti příjmu škodlivější, než dlouhodobá garance příjmů královským úředníkům. Zda vláda nad koloniemi jen nepřecházela z rukou úředníků Koruny na sněmy kolonií.⁷⁸

Ideální rovnováhu moci vychylovalo ve prospěch dolních komor koloniálních legislativ i slabé postavení rad, které měly zaujímat v ideální ústavní struktuře kolonií roli britské Horní sněmovny. Podle T. Pownalla jim nejvíce škodilo, že byly vystaveny přímé kontrole guvernéra a ztrácely tak nezávislost. Jejich členové, byť patřili mezi nejvzdělanější, nejbohatší a nejvlivnější obyvatele, byli ve většině kolonií jmenováni guvernérem, který měl právo v případě potřeby je zbavit úřadu. Často je tvořily ty samé osoby. Pownall navrhoval jejich pozici posílit oddělením této druhé části legislativy od vlivu guvernéra a přesným vymezením moci, odpovídajícím zásadám britského vládního zřízení. Mnohé o motivech tohoto návrhu napovídá efekt, který britský aristokrat připsal takovému opatření. Mimo nápravy distribuce moci zmiňoval i rozšíření zájmů (*interest*), jenž by za takovou vládou stanuly. Silné horní komory koloniálních legislativ se mohly stát účinnou protiváhou nárůstu moci dolním sněmovnám a výrazem zájmů vyšších kruhů koloniální společnosti, zejména obchodních vrstev, jež se během války začaly dolním komorám přibližovat.⁷⁹

⁷⁵ Pownall, T.: *The Administration of the Colonies*, London 1764, str. 48.

⁷⁶ Pownall, T.: *The Administration of the Colonies*, London 1764, str. 48-49.

⁷⁷ Pro ilustraci tohoto procesu v jižních koloniích viz. Greene, J., P.: *The Quest for power: the lower houses of assembly in the southern royal colonies 1689-1776*, University of North Carolina Press, Chapel Hill 1963, str. 223-265.

⁷⁸ Pownall, T.: *The Administration of the Colonies*, London 1764, str. 47.

⁷⁹ Pownall, T.: *The Administration of the Colonies*, London 1764, str. 63.

2. 3. Koloniální legislativy a britský parlament

Vývoj vztahů Velké Británie a jejích kolonií v Severní Americe ovlivňovalo i jejich zastoupení v britském parlamentu. Podoba tohoto zastoupení spoluutvářela v koloniích míru identifikace s autoritou britské legislativy, a promítala se tak i do proměn politické struktury kolonií a postavení provinčních shromáždění v jejím rámci. Přímý „*interest*“ britských poddaných v Severní Americe byl v parlamentu poměrně slabý. Povědomí většiny jeho členů o podmínkách Severní Ameriky a potřebách místních obyvatel byly jen velmi povrchní. Nejinformovanější poslanci pocházeli z řad bývalých královských úředníků, armádních a námořních důstojníků a obchodníků se zámořím. Ti také nejčastěji ve svém jednání a rozhodování zohledňovali potřeby amerických kolonií.⁸⁰

Kolonie v parlamentu zastupovali rovněž agenti, kterým byl vyplácen roční plat, aby v Británii vystupovali v jejich prospěch. Jednalo se většinou přímo o obyvatele kolonií, pobývající na Britských ostrovech, bývalé úředníky či britské obchodníky. Agenti úzce spolupracovali jak mezi sebou, tak se skupinami obchodníků z Londýna i dalších významných britských obchodních center. V Londýně existovalo v polovině 18. století několik kaváren, které se staly místy setkávání koloniálních agentů a obchodníků, zainteresovaných v britských koloniích v Severní Americe. Jejich názvy byly spojeny se jmény příslušných kolonií, například *New York coffee-house*.⁸¹

Agenti mohli zastupovali zájmy buď celé kolonie, nebo byli vázáni pouze na některou z částí její správy, často na provinční sněmy, jejichž požadavky a názory poté prosazovali.⁸² Mezi jednotlivými součástmi koloniální správy panovala rivalita o právo určovat a kontrolovat koloniálního agenta. Základem této kontroly bylo opanování korespondenčního výboru sněmovny (*Committee of correspondence*). Příkladem může být James Abercromby, jenž působil v letech 1748-1757 jako zástupce Severní Karolíny. Roku 1758 ho dolní sněmovna této kolonie s úspěchem

⁸⁰ Namier, L., Brooke, J.: *The House of Commons 1754-1790*, Vol. I, Her Majesty's Stationery Office, London 1964, str. 156-162.

⁸¹ Namier, L.: *Charles Garth, Agent for South Carolina: Part 2 (Continued)*, in: *The English Historical Review*, Vol. 54, No. 216. (Oct., 1939), str. 638.

⁸² Namier, L., Brooke, J.: *The House of Commons 1754-1790*, Vol. I, Her Majesty's Stationery Office, London 1964, str. 161.

jmenovala znovu agentem. Tentokrát však spadal výhradně do její jurisdikce a zastupoval ji v Londýně po následující dva roky.⁸³

Činnost koloniálních zástupců v parlamentu se většinou omezovala na nepřímé intervence, například přípravu peticí, jednání s komisemi. Kromě jiného také agenti často jednali v zastoupení sněmu s ministerstvem obchodu. Jen velmi málo z nich bylo během koloniální historie Severní Ameriky členy britské Dolní sněmovny. V letech 1754-1790 můžeme napočítat pouze šest zástupců z amerických pevninských kolonií.⁸⁴ Ani koloniální agenti, ani jejich stoupenci v obchodních kruzích zde neměli dostatečně silnou pozici, aby mohli účinně prosazovat zájmy kolonií. Neutvořili zde organizovanou skupinu, primárně a cílevědomě reprezentující zájmy kolonií. Znemožňoval to již jejich malý počet. Agenti se navíc cítili při jednání zodpovědní nejen kolonii, již zastupovali, ale i jiným subjektům. Obchodníci v rozhodování ve sněmovně zohledňovali i další oblasti, ve kterých měli obchodní závazky. Ostatní poslanci svázaní s koloniemi byli přinejmenším stejnou měrou loajální také k vlastnímu volebnímu obvodu a celému „národu“, který v parlamentu reprezentovali.⁸⁵

Z koloniálních agentů zasedal v parlamentu v době sedmileté války zmíněný James Abercromby. Byl členem Dolní sněmovny zvolené v roce 1761 a současně působil jako agent pro Virginii. Abercromby byl s potřebami kolonií dobře obeznámen. Velkou část života prožil ve Virginii a v Severní a Jižní Karolíně. Bohaté byly i jeho zkušenosti s koloniální politikou. V roce 1739 se stal například členem provinčního sněmu Jižní Karolíny. V letech 1754-1764 působil v Londýně jako zástupce Severní Karolíny a současně, v letech 1754-1761, Virginie; později, od roku 1761 do roku 1764, pouze virginského guvernéra a rady.⁸⁶

Dalším z koloniálních zástupců v tomto parlamentu byl Charles Garth. Do jednání během sedmileté války ale nezasáhl, neboť se stal členem sněmovny až roku 1765. Poslanecký mandát za Devizes získal po smrti otce, který do té doby tento

⁸³ Greene, J., P.: *The Quest for power: the lower houses of assembly in the southern royal colonies 1689-1776*, University of North Carolina Press, Chapel Hill 1963, str. 416-418.

⁸⁴ Prvním byl již jmenovaný James Abercromby. Dalšími byli Edmund Burke, Charles Garth, John Sargent, John Thomlinson, Barlow Trecothick. Během sedmileté války byl však členem parlamentu pouze James Abercromby.; Namier, L., Brooke, J.: *The House of Commons 1754-1790*, Vol. I, Her Majesty's Stationery Office, London 1964, 162.

⁸⁵ Namier, L., Brooke, J.: *The House of Commons 1754-1790*, Vol. I, Her Majesty's Stationery Office, London 1964, str. 160.

⁸⁶ Namier, L., Brooke, J.: *The House of Commons 1754-1790*, Vol. II, Her Majesty's Stationery Office, London 1964, str. 2-3.

obvod zastupoval. V roce 1762 získal Charles Garth pověření provinčního shromáždění Jižní Karolíny, aby v Británii zastupoval zájmy kolonie. Sněm mu určil roční plat ve výši 200 liber a zaručil proplacení nutných zvláštních výdajů, jež obvykle, podle hodnocení Gartha, dosahovaly výše 160 liber.⁸⁷ Mimo jiné se snažil prosazovat i zájmy karolínských obchodníků. Hájil odměny za pěstování konopí a indiga. Pokoušel se vyjednat možnost přímého vývozu rýže a dalších produktů do jižní Evropy a naopak přímého dovozu soli z této oblasti. Angažoval se v projednávání otázek, týkajících se vydávání papírových peněz či hraničních sporů mezi koloniemi. Významným úkolem, jež mu připadl v době války, bylo vyjednání podílu na britském válečném odškodnění pro kolonii, již reprezentoval.⁸⁸

Přístup k státním zakázkám a vládním půjčkám byl ale zcela v rukou nejvýznamnějších britských obchodníků spojených s „*monied companies*“ a nejvýznamnějšími pojišťovny, kteří byli často přímo členy Dolní sněmovny. Vláda využívala zakázek na zásobování vojska, poukazování peněz jako součást patronáže a mezi obchodníky ve sněmovně o ně panoval ostrý boj.⁸⁹ Jejich rozsah i počet držitelů ve sněmovně zůstává záležitostí odhadů. John Brooke uvádí 17 tzv. *contractors* v parlamentu z roku 1754 a 27 v parlamentu z roku 1761. Tento počet nebyl překročen ani během války amerických osadníků za nezávislost.⁹⁰ Američtí obchodníci museli spoléhat na kontakty se správou vlastní kolonie. Řada guvernérů pocházela z vrstvy bohatých obchodníků a využívala válečných zakázek k posílení vlastního patronáže a obchodního postavení.⁹¹

⁸⁷ Namier, L., Brooke, J.: *The House of Commons 1754-1790*, Vol. II, Her Majesty's Stationery Office, London 1964, str. 483.

⁸⁸ Namier, L.: *Charles Garth, Agent for South Carolina: Part 2 (Continued)*, in: *The English Historical Review*, Vol. 54, No. 216. (Oct., 1939), str. 637.

⁸⁹ Namier, L.: *Brice Fisher, M. P.: A Mid-Eighteenth-Century Merchant and His Connexions*, in: *The English Historical Review*, Vol. 42, No. 168. (Oct., 1927), str. 514-532.

⁹⁰ Namier, L., Brooke, J.: *The House of Commons 1754-1790*, Vol. I, Her Majesty's Stationery Office, London 1964, str. 135.

⁹¹ V průběhu války mezi sebou soupeřil například guvernér Massachusetts William Shirley a guvernér New Yorku, James de Lancey. Oba patřili mezi nejvýznamnější obchodníky ve svých koloniích. William Shirley spadl do patronáže vévody z Newcastle a měl skrze guvernéra Morrise úzké kontakty na obchodníky v Pensylvánii. James de Lancey byl klientem vévody z Bedfordu a v obchodních aktivitách úzce spolupracoval s Williamem Johnsonem a později s Thomasem Pownallem. Shirley, jenž byl v roce 1755 pověřen velením nad tažením proti *Fort Niagara*, připravoval vojsko v Albany, tedy na území New Yorku. Zakázky zadával cíleně především příbuzným a guvernéra Morrise, kteří spolu s některými dalšími významnými obchodníky byli v kolonii hlavní političtí protihráči guvernéra. Tzv. „klicka“ Morris-Livingston.; Anderson, F.: *Crucible of War: The Seven Years' War and the Fate of Empire in British North America 1754-1766*, Vintage Books, New York 2000, str. 90-91.

Po skončení sedmileté války ovlivňovala podoba reprezentace zájmů kolonií v britském parlamentu spolu s posilováním pozice sněmů ve vnitřní politice utváření debaty o ústavních problémech Britské říše. Z hlediska legislativy se jednalo o to, zda jsou obyvatelé kolonií zastoupeni v britském parlamentu, a zda je tedy má parlament právo zdanit. Bernard Bailyn hovoří v této souvislosti mimo jiné o transformaci pojmu reprezentace v letech, následujících po skončení sedmileté války. Kolonie navazovaly na tradiční formu anglické středověké reprezentace, v níž byly zvolené osoby úzce svázány s lokálními zájmy voličů. Obvyklým prostředkem k ukotvení tohoto pouta byl požadavek trvalého bydliště či vlastnictví majetku ve příslušném volebním obvodu. Podobnou funkci mělo vydávání poslaneckých instrukcí místními orgány. Ve Velké Británii prošla tato forma reprezentace v průběhu staletí významnou proměnou. V polovině 18. století nebyli poslanci chápáni jako zástupci obvodů, jež je zvolily, ale jako výbor zastupující celý „stav“, všechny „*commons of the land*“.⁹² Na základě toho mohli Britové argumentovat, že i obyvatelé kolonií jsou zastoupeni v parlamentu, i když do něho přímo nevolí. Kolonisté měli být v parlamentu zastoupeni stejně jako většina obyvatel Velké Británie, která nedisponovala volebním právem.

Koncept označovaný jako tzv. „*virtual representation*“ fungoval v Británii poměrně úspěšně, ale kolonisté ho zásadně odmítali. Nezbytným předpokladem úspěchu „*virtual representation*“ byla totiž homogenita zájmů, které reprezentanti zastupovali. Britští poslanci brali ohled na potřeby velké části ostrovní společnosti, ale většina z nich měla jen malé povědomí o obyvatelích kolonií a v mnoha ohledech jednala v rozporu s jejich názory a potřebami. Kolonisté trvali na suverenitě vlastní legislativy a odmítali její podřízení britskému parlamentu. Odmítali oddělení reprezentace od volby a nadále vyžadovali, aby zvolení delegáti, zasedající v koloniálních legislativách, byli stálými obyvateli či vlastníky majetku ve svém volebním obvodu. Orgány místní správy i nadále usměřňovaly jednání zástupců vydáváním závazných instrukcí.⁹³

Sedmiletá válka výrazně přispěla k tomu, že provinční sněmy, vyjadřující lokální zájmy kolonií, získávaly na významu. Příčinou byl kromě jiného nárůst důležitosti správy financí. Během takového nákladného konfliktu, jakým sedmiletá

⁹² Bailyn, B.: *The Ideological Origins of the American Revolution*, Belknap Press, Cambridge (Mass.) and London 1992, str. 163.

⁹³ Bailyn, B.: *The Ideological Origins of the American Revolution*, Belknap Press, Cambridge (Mass.) and London 1992, str. 165.

válka bezesporu byla, nebylo možné přehlížet a ignorovat požadavky sněmů. Vyostřená situace v době války jim nabídla řadu příležitostí pro rozšíření sfér vlivu. Rovněž britská vláda musela tuto skutečnost respektovat a pod vedení ministerského předsedy Pitta začala se sněmy jednat na kvalitativně nové úrovni. Působení centrálních britských civilních i vojenských orgánů v Severní Americe v některých případech dokonce oslabovalo postavení konkurentů sněmů ve vnitřní politice.

V době války získaly provinční sněmy nebývale silné mocenské postavení a výrazně upevnily suverenitu *de facto*. V odporu vůči „*virtual representation*“, jenž provázal vývoj vztahů Velké Británie a jejích amerických kolonií v letech, následujících po sedmileté válce, ukotvovaly sněmy tuto nově nabytou pozici i v rovině ideové. Nárůst prestiže provinčních shromáždění z nich vytvořil britské straně hlavního partnera v budoucím dialogu, což nemohlo nepoznamenat vývoj vztahů mezi Velkou Británií a jejími koloniemi v desetiletích následujících po uzavření Pařížského míru. Na konci sedmileté války byly provinční sněmy v koloniích dynamickou, sebevědomou a silící politickou silou, za kterou se sjednocovala velká část koloniální společnosti.⁹⁴

⁹⁴ Greene, J., P.: *The Quest for power: the lower houses of assembly in the southern royal colonies 1689-1776*, University of North Carolina Press, Chapel Hill 1963, str. 47

Třetí kapitola

Velká Británie a její kolonie na počátku 60. let 18. století

3. 1. Pařížský mír a počátky britské poválečné politiky

Sedmiletá válka skončila na počátku roku 1763. Britsko-francouzská jednání probíhala v Londýně a v Paříži již od roku 1759. Jejich výsledkem byla předběžná mírová smlouva uzavřená ve Fontainbleau 3. listopadu 1762, již britský parlament velkou většinou ratifikoval 9. prosince. Konečnou dohodu podepsali jménem svých králů 10. února 1763 vévoda z Bedfordu, vévoda de Choiseul a markýz Grimaldi. Zástupce portugalského krále na francouzském dvoře, Martin de Mello, podpis na dokument nepřipojil, ale v souladu s pokyny panovníka vyjádřil s jeho literou souhlas. Ostatní smluvní strany poté ve zvláštním dodatku uznaly Portugalsko za jednající a zahrnutou zemi a garantovaly mu provedení příslušných článků dohody.⁹⁵

Nesporným vítězem sedmileté války byla Velká Británie. Pařížský mír posílil její postavení v Indii, Guinejském zálivu a podtrhnul převahu britského námořnictva na světových mořích. Francie byla vojensky i hospodářsky oslabena a na dlouhou dobu vyřazena z koloniálního soupeření. Na evropském kontinentu byla povinována zničit opevnění v Dunkerqueu a zajistit vyklizení všech dosud obsazených území patřících Hannoveru a dalším německým státům.

Pro vývoj Severní Ameriky znamenal výsledek sedmileté války zásadní přelom ve vývoji. Francouzský král se vzdal všech ambicí v oblasti Nového Skotska a postoupil Velké Británii Kanadu, Cape Breton a další ostrovy na jejím pobřeží. Francouzští rybáři získali právo rybolovu ve vodách u Newfoundlandu a v zálivu Sv. Vavřince ve vzdálenosti tří mil od pobřeží britských kolonií. Výjimku tvořil pouze ostrov Cape Breton, k němuž se francouzské rybářské lodě nesměly přiblížit na méně než patnáct mil. Francii byly přiřknuty ostrovy St. Pierre a Miquelon, které měly rybářům sloužit jako útočiště. Bylo však na nich zapovězeno budovat opevnění a posádka byla omezena pouze na padesát členů stráže k udržování pořádku. Možnosti rybolovu v blízkosti Newfoundlandu naopak pozbyli poddaní španělské Koruny.⁹⁶

⁹⁵ Článek č. 21 zavazoval španělská a francouzská vojska k opuštění všech portugalských držav a k obnovení předválečného *statu quo* v koloniální oblasti.; *The definitive treaty of peace and friendship*, in: *Annual Register*, 1762, Vol. 5, Str. 241.

⁹⁶ *The definitive treaty of peace and friendship*, in: *Annual Register*, 1762, Vol. 5, Str. 239.

Zásadní význam měl pro utváření nových poměrů v Severní Americe článek sedm pařížské mírové smlouvy. Týkal se úpravy vnitrozemských hranic vnímaných jako původní příčina vypuknutí britsko-francouzského konfliktu, jejíž řešení bylo chápáno jako trvalé odstranění jedné z třecích ploch ve vztazích dvou vůdčích evropských mocností. Hraniční linie byla vedena středem toku řeky Mississippi od severu až do jejího ústí, ve kterém zůstal Francii zachován ostrov a město New Orleans, jež francouzská Koruna v jednom z dalších článků smlouvy přenechala Španělsku. Lodím obou národů byla na řece zaručena volná plavba. Nesměly být zastavovány, kontrolovány ani zatěžovány jakýmikoli poplatky.

Velká Británie se dále zavázala vrátit Francii karibské ostrovy Guadeloupe, Martinique, Marie Galante, Desirade a Belleisle. Naopak získala Grenadu a souostroví Grenadiny. Tzv. Neutrální ostrovy byly rozděleny mezi obě země; Sv. Vincent, Dominica a Tobago připadly Velké Británii a Sv. Lucie Francii.

Španělsko se zřeklo všech území na východ od Mississippi a garantovalo Británii odstoupení Floridy. Byla mu vrácena veškerá obsazená území na Kubě včetně Havany. Upraveno bylo i působení britských poddaných v Honduraském zálivu, kde před válkou docházelo ke konfliktům mezi španělskou koloniální správou a britskými dřevorubci. Všechna opevnění vybudovaná Brity v této oblasti měla být do čtyř měsíců od ratifikace mírové smlouvy stržena. Španělsko se na oplátku zavázalo nečinit britským poddaným pod žádnou záminkou překážky ve vykonávání jejich povolání, těžbě a prodeji dřeva. Jako odškodnění přislíbila Francie Španělsku tajným ujednáním v den uzavření předběžných mírových smluv zbytek svých držav na americké pevnině. Na španělskou Korunu tím přešla suverenita nad rozsáhlými oblastmi na západ od Mississippi včetně New Orleansu.⁹⁷

Území, která Velká Británie válkou v Americe získala, obývalo obyvatelstvo především katolického vyznání. Británie se ve smlouvě zavázala respektovat jejich právo na svobodu vyznání. Pouze však v míře umožněné britskými zákony, čímž byli noví britští katoličtí poddaní zbaveni například volebního práva. Velká část populace bývalých francouzských a španělských kolonií se rozhodla své domovy opustit. Do osmnácti měsíců od formálního uzavření míru měli možnost volně prodat majetek britským zájemcům a s výtěžkem svobodně odejít. Zamezeno jim v tom

⁹⁷ Parkman, F.: France and England in North America, Vol. II, Montcalm and Wolfe, Library of America, New York 1984, str. 1473.

mohlo být, pouze pokud měli v koloniích neurovnané dlužných závazky nebo byli-li stíháni za spáchání trestného činu.

Stejně podmínky se vztahovaly i na britské poddané na západoindických ostrovech navrácených Francii a Španělsku. Měli možnost prodat svůj majetek, pozemky, urovnat všechny záležitosti a znovu nabýt půjčené peníze. Očekávání, že tato svoboda bude často zneužita k pašování, vedla k vypracování podrobných pravidel pro odchod Britů. Byl omezen počet lodí, stanovena jejich tonáž a náklad byl podroben kontrole příslušných francouzských úředníků, kteří měli pravomoc zkonfiskovat případné objevené zboží.

Zvláště byla ošetřena otázka francouzských královských dluhů v bývalých koloniích. V jednom z dodatků mírové smlouvy ujistil Ludvík XV. o své ochotě splácet všechny účty a směnky, jimiž byla v Kanadě zaopatřována francouzská armáda. Majitelům měly být dluhopisy, s přihlédnutím k specifickým geografickým poměrům, po právu a podle platných podmínek spláceny.⁹⁸

Po uzavření míru vyvstala před britskou vládou otázka, jak s „plody vítězství“ naložit. Počátkem roku 1763 sliboval Jiří III. parlamentu redukci výdajů na armádu, omezení daňové zátěže, snížení státního dluhu a hospodárné nakládání s prostředky přidělenými parlamentem. Velká Británie měla využít všech výhod získaných válkou k rozšíření obchodu a veřejných příjmů. Okamžité snížení výdajů však bylo i přes uzavření míru nemožné. V říjnu téhož roku král předložil Dolní sněmovně další finanční odhady na další rok. Doprovodil je gestem dobré vůle podílet se na obtížné finanční situaci státu a zavázal se věnovat do státní pokladny výtěžek z prodeje pozemků Koruny v Západních Indiích a královského podílu na válečné kořisti. Poslanci přislíbili „příčinlivě“ zvážit možný regulační zásah do obchodu, směřující k zvýšení státních příjmů a umoření veřejného dluhu.⁹⁹

I když mělo uzavření míru silnou podporu ve vládě i v parlamentu, zvedala se proti němu i kritika opozice. Její nejvýznamnější osobností byl sám strůjce britského válečného úspěchu, William Pitt. Bývalý ministerský předseda zásadně odmítal uzavření míru v této fázi války. Stav kodifikovaný pařížskou mírovou smlouvou považoval za naprosto nepřijatelný a ve sněmovně ostře kritizoval jakékoli ústupky Francii a Španělsku. Terčem jeho výtek bylo zejména zmíněné právo přístupu do newfoundlandských vod udělené francouzským rybářům. Pitt dokonce odmítl splnit

⁹⁸ *The definitive treaty of peace and friendship*, in: *Annual Register*, 1762, Vol. 5, Str. 246

⁹⁹ *Annual Register*, 1763, Vol. 6, str. 191-195.

povinnost poslance a prezentovat poměrně skoupou děkovací řeč připravenou jeho volebním obvodem, městem Bath, pro Jiřího III. Důvodem k tomu bylo slovní spojení „adekvátní mír“, které se v textu nacházelo.¹⁰⁰ Přesto nebyla Pittova opozice zcela negativistická. Podporoval například požadavek Koruny na udržování početného vojska v Americe. William Pitt nebyl sám, kdo byl politickým a hospodářským vývojem znepokojen. Obavy panovaly i v řadách obchodních elit londýnské city.¹⁰¹

Ministři se museli vyrovnat se změněnou realitou a rozhodnout o směru a podobě vývoje Britské říše. Tento úkol již spočinul na bedrech nové vlády George Grenvilla, jenž v dubnu 1763 nahradil lorda Buta na postu ministra financí. Výsledné dílo představované královskou proklamací z října 1763 bylo zásluhou především státních sekretářů Buteovy vlády, lorda Egremonta a lorda Halifaxe. Dokument byl syntézou dvou návrhů. První vypracoval na žádost lorda Egremonta bývalý guvernér Georgie Henry Ellis. Druhý vyjadřoval názor ministerstva obchodu a jeho autorem byl John Pownall.¹⁰²

Na dobytém území měly být na místo provizorní vojenské správy, zřízené generálem Amherstem záhy po porážce Francouzů, vybudovány čtyři nové administrativní celky. Byly zřízeny kolonie Quebec, Východní Florida, Západní Florida a Grenadiny. Kontrola nad pobřežím mezi ústím Hudsonu a řekou St. John byla přiřknuta guvernérovi Newfoundlandu. Výjimku tvořilo několik strategicky významných ostrovů, například Cape Breton, jenž byl dán pod správu Nového Skotska. Guvernéři nových kolonií byli zplnomocněni a pověřeni svolat provinční sněmy a vybudovat koloniální správu po vzoru ostatních amerických královských kolonií. Získali také patřičné legislativní pravomoci a byli pověřeni zřízením odpovídající soudní soustavy.¹⁰³

Velkou pozornost věnovali britští politici vztahům kolonií s indiánskými kmeny. Ty ovlivňovaly dva hlavní faktory, obchod a západní expanze spojená s kolonizací panenské půdy.

¹⁰⁰ *Annual Register, 1763*, Vol. 6, str. 207.

¹⁰¹ *Annual Register, 1763*, Vol. 6, str. 203.

¹⁰² Christie, I.: *Crisis of Empire: Great Britain and the American Colonies, 1754-1783*, Edward Arnold (Publishers) Ltd., Londýn 1974, str. 42; Anderson, F.: *Crucible of War: The Seven Years' War and the Fate of Empire in British North America 1754-1766*, Vintage Books, New York 2001, str. 565.

¹⁰³ *The Proclamation of 1763*, in: *English Historical Documents IX., American Colonial Documents to 1776*, (ed.) Jensen, M., Oxford University Press, New York 1964, str. 639-643; též *Annual Register 1763*, Vol. 6, 208-213.

Po skončení války docházelo k živelné migraci do nově získaných území. Kolem pevností vystavěných během války začaly vyrůstat osady a obchodní stanice a farmáři byla zabírána zemědělská půda. Zpočátku v tom vojenská správa spatřovala výhodný způsob zásobování vnitrozemských pevností. Do roku 1761 však dosáhl počet příchozích takové míry, že se ho armádní orgány začaly pokoušet regulovat. I přes tuto snahu nové osady i jejich hospodářské nadále nekontrolovatelně rostly. Jako příklad může posloužit pevnost *Fort Pitt*, u které během několika příštích desetiletích vyrostlo město Pittsburg.¹⁰⁴

K osidlování vnitrozemí významně přispělo i usazování propuštěných a vysloužilých vojáků a námořníků královského námořnictva. Guvernérům všech kolonií bylo dovoleno přidělovat vysloužilcům z jednotek v Severní Americe přiděly půdy bez poplatků. Velikost pozemků byla odstupňována podle hodností, od 50 akrů běžnému vojákovu po 5000 akrů nejvyšším důstojníkům. Často se přitom již jednalo pouze o formální zakotvení vlastnictví už fakticky usedlého člověka. Získaná půda byla po deset let podrobena běžným poplatkům stanoveným v kolonii, lhůta tedy vypršela v roce 1773, a dalším podmínkám.¹⁰⁵

Aby byly zachovány dobré vztahy s indiánskými kmeny, rozhodla vláda o stanovení hranice pro prodej půdy. Zákaz nákupu a osidlování se vztahoval na oblasti ležící na západ od pramenů řek ústících do Atlantského oceánu, britské území na severozápadě, které nespadlo do pravomoci žádné z kolonií, a teritoria přiděleného *Hudson's Bay Company*. K zamezení podvodů byl prodej v povolených oblastech dán pod dohled guvernéra a koloniální správy. Britská vláda zprvu předpokládala, že bude možné tato omezení zachovat díky dostatku volných pozemků v Kanadě, Novém Skotsku a Georgii. Dostávala se tím do sporu s masou kolonistů, proudících na západ, i se zněním zakládacích listin, které *de iure* určovaly západní hranici kolonií až na březích Pacifiku.

Indiánská politika byla hlavním, ne však jediným problémem, který se pojil s osidlováním vnitrozemí. Objevovala se řada argumentů pro i proti, jež se však s největší pravděpodobností nepromítly do utváření imperiální politiky. Někteří obchodníci upozorňovali na vysoké dopravní náklady, které by mohly podněcovat

¹⁰⁴ Anderson, F.: *Crucible of War: The Seven Years' War and the Fate of Empire in British North America 1754-1766*, Vintage Books, New York 2001, str. 474.

¹⁰⁵ Přiděly byly odstupňovány podle hodností; *field officer* 5000 akrů, *captain* 3000, *subaltern* nebo *staff officer* 2000, *non-commission officer* 200, běžná soukromá osoba 50 akrů. Jeden akr odpovídá zhruba 0,405 ha.; *The Proclamation of 1763, Annual Register 1763*, Vol. 6, str. 208-213.

vnitrozemské osady k rozvoji vlastní manufakturní výroby. Další vyjadřovali obavu, že budou-li se kolonie dále neomezeně rozvíjet budou brzy příliš velké na to, aby je bylo možno držet a spravovat.

Kupci z kolonií obchodovali s Indiány ve vnitrozemí již velmi dlouho před sedmiletou válkou. Nyní se britská vláda pokusila vytvořit soubor základních pravidel k organizaci tohoto obchodu. Ten byl přístupný všem, kdo si nechal zdarma vystavit od pověřených armádních či koloniálních orgánů příslušné oprávnění. Licence představovaly způsob kontroly a dávaly možnost při porušení podmínek stanovených místní správou provinilce z obchodu opět vyloučit.¹⁰⁶

Zásadní úpravou podoby obchodu s Indiány byl soubor změn zavedený generálem Amherstem po konfliktu s Cherokeei, který proběhl na hranicích Jižní Karolíny v letech 1760-1762. Výrazně se do něj promítla nově získaná zkušenost o tom, jak moc jsou indiánské kmeny závislé na dodávkách britského zboží. Bylo zakázáno provozovat obchod přímo v indiánských vesnicích, což nutilo indiánské dodavatele kožešin podstupovat dlouhou cestu k vojenským základnám, v nichž většina obchodníci z kolonií sídlila. To pomáhalo zamezit i případnému obcházení stanovených norem. Dále bylo omezeno množství oceli a střelného prachu, který si mohl indiánský obchodník koupit při jedné transakci. Úplně zakázán byl prodej alkoholu. Generál Amherst navíc úplně odstoupil od tradičního způsobu udržování loajality indiánů formou darů, kterou sám hodnotil jako „kupování slušného chování“.¹⁰⁷

V posledních letech války se vztahy mezi Indiány a Brity trvale zhoršovaly. Vedlo k tomu pokračující osidlování indiánských území, restriktce indiánského obchodu a uvolňování vazeb budovaných tradičním způsobem odpovídajícím indiánské mentalitě. Vyústěním tohoto vývoje bylo několikaleté povstání vedené náčelníkem kmene Ottawaů, Pontiakem, jež se kromě jiného promítlo i do utváření zmíněné královské proklamace.

¹⁰⁶ *The Proclamation of 1763*, in: *English Historical Documents IX., American Colonial Documents to 1776*, (ed.) Jensen, M., Oxford University Press, New York 1964, str. 639-643.

¹⁰⁷ Anderson, F.: *Crucible of War: The Seven Years' War and the Fate of Empire in British North America 1754-1766*, Vintage Books, New York 2001, str. 457-471.

3. 2. Počátky britské poválečné politiky a její hlavní rysy

Základními úkoly, které před sebou britská vláda po skončení sedmileté války Severní Americe měla, bylo zajištění bezpečnosti a loajální správy v koloniích a nově dobytých územích.

Rozšíření britského teritoria dalo vzniknout dlouhé západní hranici s početným indiánským obyvatelstvem, již bylo nutné zajistit a mít pod dohledem. Odpovědnost za její obranu převzala londýnská vláda. Bylo rozhodnuto o vybudování sítě pevností a kontrolních stanic a o udržování dostatečného počtu vojska, které by ji dokázalo spravovat. Členové vlády nepřestali mít na paměti, že i přes odchod početného obyvatelstva zůstávalo v Kanadě stále až osm desítek tisíc obyvatel, nedávných poddaných francouzského krále.¹⁰⁸

O podobě umístění pravidelného vojska v Severní Americe po skončení války uvažoval i Jiří III. a Buteova vláda už v roce 1762. Ve svém původním plánu kalkuloval britský král až s jednadvaceti prapory. Představoval si však těleso, které by počtem ve výsledku o mnoho nepřekračovalo stav z roku 1749, kdy byly v Americe umístěny pouze čtyři prapory. Cíle mělo být dosaženo zmenšením počtu vojáků v jednotkách. Tím mělo být zajištěno udržování velkého počtu důstojníků a zachování takové organizace, která umožní v případě nutnosti rychle vybudovat potřebnou vojenskou sílu. Vysoký počet důstojnických míst nabízel vládě příležitost k posílení patronáže a vyhovoval i podmínkám americké vnitrozemské pevnostní linie, kde byla potřeba v každé stanici alespoň nějaká odpovědná osoba.

Součástí poválečného uspořádání měla být i náprava koloniální administrativy. Zaměřena byla především proti provinčním sněmům, využívajícím každé příležitosti k posílení moci. Terčem kritiky byl vliv uplatňovaný pomocí „finanční páky“ na moc výkonnou i soudní. Legislativa tak narušovala tradiční rovnováhu mocí vlastní „*british constitution*“ a oslabovala vliv metropole v koloniích. Základním požadavkem proto bylo, aby sněmy stanovily všem úředníkům pevný a trvalý plat, a zajistily tak jejich nezávislost. *Assemblies* tyto požadavky odmítaly a argumentovaly tím, že pravidelné každoroční určování příjmů je jejich jedinou zárukou před zneužitím prostředků „nuznými a hamižnými“ guvernéry.¹⁰⁹

¹⁰⁸ Anderson, F.: *Crucible of War: The Seven Years' War and the Fate of Empire in British North America 1754-1766*, Vintage Books, New York 2001, str. 561.

¹⁰⁹ Pownall, T.: *The Administration of the Colonies*, Londýn 1764, str. 45-49.

Náklady na koloniální správu, vybudování a údržbu velkého množství pevností a financování odpovídajícího počtu vojska nutného k jejich obsazení však překročily veškerá očekávání. Na obranu amerického vnitrozemí bylo podle odhadů ročně potřeba kolem 200 000 liber a dalších 100 000 liber si vyžadovala obrana Západní Indie.¹¹⁰ Ve válkou vyčerpané Británii však bylo očividně nesplnitelným úkolem najít k financování takové obrany dostatek ochoty i zdrojů. Bylo nutné zajistit nezbytný příjem z kolonií, jejichž daňové zatížení bylo ve srovnání s Anglií (Velkou Británií) téměř mizivé. Uspěla-li by britská vláda ve svých představách, podařilo by se vytvořit silnější a efektivnější obranu říše s menšími nároky na státní pokladnu než v roce 1749.¹¹¹

Rozhodování jakou formou bude financování armády z amerických zdrojů zajištěno významně ovlivnily zkušenosti z doby války. Neochota většiny provinčních sněmů vypisovat mimořádné válečné daně, komplikování a protahování jednání vedly k závěru, že je nezbytné, najít jiný způsob k získání prostředků než klasickým žádáním sněmů o vypsání nových daní. Britská vláda se rozhodla jít cestou vlastní iniciativy a využít pravomoci regulovat imperiální obchod k zvýšení příjmů z cel, nepřímých daní a jiných poplatků.

Základní nedostatky v současném systému nastínilo ministerstvo financí v dokumentu z října 1763. Příslušní komisaři konstatovali, že příjem z cel v Americe a Západních Indiích je velice nízký a nestačí ani na pokrytí nákladů na výběr. Poukazovali na rozbujnělý pokoutný obchod, připravující Velkou Británii o značné bohatství, a navrhovali vydání nové přísné instrukce pro celní úředníky, která by vynutila dodržování disciplíny. Kromě jiného požadovala přesídlení všech držitelů celních úřadů do místa výkonu funkce, neboť mnoho vysokých celních úředníků trvale přebývalo na Britských ostrovech. Pro celní úřady žádali maximální podporu a ochranu místní správy a armády. Nezbytným pro úspěch všech těchto opatření bylo zřízení jednotné soustavy admirálních soudů, které by zajistily důsledné dodržování stanovených norem.¹¹²

¹¹⁰ Christie, I.: *Crisis of Empire: Great Britain and the American Colonies, 1754-1783*, Edward Arnold (Publishers) Ltd., Londýn 1974, str. 45.

¹¹¹ Přesný odhad britské vlády činil 213 340 liber; Bullion, J. L.: *Security and Economy: The Bute Administration's Plans for the American Army and Revenue, 1762-1763*, in: *The William and Mary Quarterly*, 3rd Ser., Vol. 45, No. 3. (Jul., 1988), str. 499-509.

¹¹² *Order in Council on the reform of the custom service (4 October 1763)*, in: *English Historical Documents IX., American Colonial Documents to 1776*, (ed.) Jensen, M., Oxford University Press, New York 1964, str. 637-639.

Tyto zásady byly uvedeny v platnost vydáním tzv. „cukerného zákona“ v roce 1764 (*Sugar Act, Revenue Act*), jenž upravoval celní systém a vytvářel prostor pro důsledný výběr stanovených poplatků. Prostředky získané uplatněním tohoto zákona měly být vedeny samostatně od ostatních státních příjmů a měly být účelově vázány k použití na obranu a ochranu britských držav v Novém světě.¹¹³

Nejvýznamnější součástí tohoto zákona bylo uvalení cla na melasu v hodnotě tří peny za galon. Cly byl rovněž zatížen dovoz cukru, kávy, indiga, majících původ mimo Britskou říši. Podobně byly na koloniálních trzích znevýhodněny bavlněné a hedvábné látky dovážené z Číny, Indie a Persie. Úplně byl zakázán dovoz rumu destilovaného v cizích državách. Zákon směřoval k upevnění obchodních vazeb uvnitř impéria a k posílení ústřední role Velké Británie v tomto systému. Bylo zavedeno vysoké clo na přímý dovoz vína z Madeiry a Azorských ostrovů do kolonií. Zatímco při nákupu vína z britských skladů výše poplatku činila deset šilinků za tunu, u přímého obchodu to bylo sedm liber.¹¹⁴ Pouze přes mateřskou zemi bylo nyní možné vyvážet z impéria dřevo a železo.¹¹⁵ Vedle těchto nařízení bylo zvláštními odměnami nově podporováno pěstování lnu a konopí.¹¹⁶

Vláda věnovala velkou pozornost tomu, aby zákon nezůstal prázdou literou a včlenila do něj důsledná disciplinační opatření. Ta cílila jak na správní aparát tak na obchodníky a justici. Jejich základ lze nalézt již v zákonech o plavbě z roku 1696.¹¹⁷ Guvernéři i vrchní velitel vojsk byli povinni složit přísahu, že budou dbát na dodržování práva. Celním úředníkům hrozily za nezodpovědnost, korupci a zneužití pravomocí pokuty, propuštění a další tresty. Při výkonu funkce se naopak mohli opřít o podporu armády a námořnictva. Byl dotvořen evidenční a procedurální systém záruk a kontrol.

Činnost celních orgánů usnadňovalo i přenesení důkazního břemene na vlastníka lodi či zboží a ochrana, již jim zákon poskytoval pro případ omylu a neoprávněného konfiskačního zásahu. Žalobce měl právo volby, zda bude řízení

¹¹³ *The Revenue Act*, in: *English Historical Documents IX., American Colonial Documents to 1776*, (ed.) Jensen, M., Oxford University Press, New York 1964, str. 643-648.

¹¹⁴ Anderson, F.: *Crucible of War: The Seven Years' War and the Fate of Empire in British North America*, Vintage Books, New York 2001, str. 577.

¹¹⁵ *The Revenue Act*, in: *English Historical Documents IX., American Colonial Documents to 1776*, (ed.) Jensen, M., Oxford University Press, New York 1964, str. 643-648.

¹¹⁶ Christie, I.: *Crisis of Empire: Great Britain and the American Colonies, 1754-1783*, Edward Arnold (Publishers) Ltd., London 1974, str. 47.

¹¹⁷ *The Navigation Act of 1696 (10 April 1696)*, in: *English Historical Documents IX., American Colonial Documents to 1776*, (ed.) Jensen, M., Oxford University Press, New York 1964, str. 359-364.

vedeno u koloniálního soudu, nebo soudů admirality a vice-admirality. Toto zbavovalo obviněné možnosti využít shovívavosti soudních porot, ve kterých zasedali usedlíci z kolonií, mající s provinilcem nemalý soucit a značné pochopení vůči jeho prohřeškům.

Vliv, jež měl *Revenue Act* na americkou koloniální ekonomiku, je dodnes mezi historiky předmětem sporů. Záhy po jeho vydání se zvedla vlna protestů zaměřená především proti clu na melasu, které postihovalo novoanglické destilárny. Plantážníci na britských ostrovech Západní Indie nadále nepokrývali jejich poptávku po levné melase. Naopak sami využívali zákazu dovozu rumu z oblastí mimo impérium a pokračovali ve vlastní výrobě a v prodeji alkoholu. Američtí kolonisté i nadále zůstali závislí na obchodu se zbylými francouzskými državami v Karibském moři a i nízké clo na nerafinovaný cukr chápali jako velkou újmu. Celková daňová zátěž výsledného produktu byla totiž o mnoho vyšší. Vysokou spotřebu rumu využívaly k řešení rostoucího zadlužení i samy kolonie. Například v Massachusetts byla na galon rumu uvalena daň v průměru ve výši šesti pencí, tedy dvojnásobku cla na melasu stanoveného v *Revenue Act*.¹¹⁸

Terčem kritiky v koloniích bylo dále nařízení zakazující přímý vývoz dřeva z kolonií. Nevoli vzbuzoval i nový administrativní systém, který těžce zasáhl především americký pobřežní obchod. Drobní dopravci nyní byli, stejně jako zámořští obchodníci, povinni před vyplutím složit záruku a získat příslušné celní dokumenty. To bylo často nesplnitelným úkolem, uvážíme-li, že nejbližší kompetentní úřad mohl být vzdálen až několik desítek mil. Obě tato nařízení byla odvolána už v roce 1765 vydáním pozměněného zákona. Celních povinností byly zproštěny lodě nepřekračující tonáž dvacet tun a kolonisté mohli znovu vyvážet dřevo přímo do Irska a Portugalska, přičemž na export do Británie byly přiděleny odměny.¹¹⁹

To bylo již v době, kdy se spor Velké Británie a jejích kolonií dostával do nové kvalitativní roviny. V březnu 1765 odhlasoval britský parlament zákon o kolkovním (*Stamp Act*), který Grenvillova vláda považovala za součást celku nové politiky vytvářené po konci sedmileté války. *Stamp Act* ustanovil poplatky na úřední dokumenty, například celní doklady, listiny přidělující pozemky, ale i na licence

¹¹⁸ Anderson, F.: *Crucible of War: The Seven Years' War and the Fate of Empire in British North America 1754-1766*, Vintage Books, New York 2001, str. 579,813.

¹¹⁹ Christie, I.: *Crisis of Empire: Great Britain and the American Colonies, 1754-1783*, Edward Arnold (Publishers) Ltd., London 1974, str. 47-49.

k provozování novin a hazardu. Nejednalo se již o normu regulující imperiální obchod, ale o zavedení přímého poplatku. Obyvatelé amerických kolonií tento rozdíl vnímali a považovali ho za nepřehlédnutelné porušení práv svobodně narozeného Angličana (Brita). Krize se rychle přenesla do politické roviny a byla citlivě reflektována veřejným míněním v Británii i koloniích.

V polovině roku 1765 se změnila i britská vnitropolitická situace. Následkem vyhocení sporů mezi králem a Georgem Grenvillem došlo k pádu vlády. Nyní bylo povinností nových ministrů vedených markýzem Rockinghamem, aby se vypořádali s důsledky předchozí politiky a krizí v imperiálních vztazích.¹²⁰

¹²⁰ Anderson, F.: *Crucible of War: The Seven Years' War and the Fate of Empire in British North America 1754-1766*, Vintage Books, New York 2001, str. 641-651.

3. 3. Problémy mírového uspořádání

Přestože se mírová smlouva zabývala řadou hospodářských záležitostí, byla především politickou dohodou, upravující aktuální geopolitické problémy a mezinárodní vztahy. Zůstalo velkým úkolem každé z válčících stran, vyrovnat se s novou situací a najít řešení na nové domácí i hospodářské problémy. Ty se ukázaly být osudovými zejména pro vývoj Britského impéria. Jednou z příčin byla převaha argumentů politických nad hospodářskými při vytváření nového mírového uspořádání. Pro ilustraci může posloužit debata týkající se zachování Kanady, za jejíž protiváhu byl považován karibský ostrov Guadeloupe.¹²¹

Výhody plynoucí Velké Británii z Kanady nastínil například William Shirley v dopisu vévodovi z Newcastlu z roku 1745. Řadil k nim především rozsáhlý obchod s kožešinami a bohatá loviště ryb, která mohla poskytnout zaměstnání mnoha námořníkům. Kanada také nabízela rostoucí trh pro rum, nářadí, textil, loďařské zboží a další britské výrobky. Velkým lákadlem byly i rozsáhlé oblasti s neobsazenou půdou. Pro toto území mluvily i demografické podmínky. Shirley poukazoval na fakt, že zatímco Jamajka či Barbados počet poddaných Koruny spíše redukuje, kanadská populace se dynamicky rozvíjí a může Británii v horizontu několika set let dopomoci k předstizení Francie v počtu obyvatel.¹²² Žádná z těchto předností ale neposkytovala příjem rovnocenný s obchodem s cukrem a melasou, který nabízel zmíněný karibský ostrov.¹²³ Pro volbu Kanady mluvily spíše vojenské a politické argumenty. Všeobecně se věřilo, že odchod Francie ze Severní Ameriky zajistí bezpečnost britských držav. Vypuzení Francouzů z pevniny bylo také symbolickou porážkou největšího rivala Velké Británie. Proti rozšíření držav v karibské oblasti působil v britské politice i vliv západoindických plantážníků, kteří se obávali silné konkurence.

Objevovaly se i další názory, hlásající, že odstranění francouzského vojenského nebezpečí povede britské kolonie k uvolňování svazků s metropolí. Za na první pohled zřejmým hodnocením leží hlubší ekonomický důvod, který si

¹²¹ Parkman, F.: *France and England in North America, Vol. II, Montcalm and Wolfe*, Library of America, New York 1984, str. 1471.

¹²² *William Shirley on the potential value of Canada*, October 1745, in: *English Historical Documents X., 1714-1783*, (ed.) Horn, D. B., Ransome, M., Eyre & Spottiswood, London 1957, str. 241-242.

¹²³ Parkman, F.: *France and England in North America, Vol. II, Montcalm and Wolfe*, Library of America, New York 1984, str. 1471.

uvědomoval jen málokdo. Pařížský mír, jakkoli přinesl Británii významné zisky, nevyřešil problémy v hospodářských vztazích mezi mateřskou zemí a její nejvýznamnější závislou oblastí. Bylo tragickým omylem britské politiky na konci sedmileté války, že se snažila „vtěsnat“ přirozené obchodní zájmy dané objektivními geografickými, demografickými a dalšími podmínkami do uměle vytvořeného politického rámce impéria a nevyužila příležitosti poskytnuté vítěznou válkou k jeho přebudování na ono „*commercial dominion*“, které načrtl ve svých plánech Thomas Pownall.¹²⁴

Životní zájmy britských kolonií v Severní Americe nadále z části ležely mimo impérium. Obchod s ostrovy francouzské Západní Indie byl pro ně stále podmínkou udržení růstu a prosperity. Během války závratně vzrůstala spotřeba rumu a objem importované melasy vzrostl oproti předválečnému stavu zhruba pětinasobně. Očekávání George Grenvilla o podobě tohoto obchodu v rámci pravidel daných *Revenue Act*, se ukázala marná. Britský premiér předpokládal, že američtí obchodníci promítnou melasové clo do ceny zboží vyváženého na trhy francouzských ostrovů v Karibiku a finanční zátěž přenesou na tamější pěstitele. V tomto směru byl pro něj *Revenue Act* nástrojem hospodářské války proti zbylým francouzským državám v Severní Americe.¹²⁵

Všechny disciplinační prostředky uvedené v rámci tohoto zákona mohly být úspěšné pouze částečně, neboť postihovaly projevy hospodářské kriminality, ale neřešily její příčinu. K té bylo potřeba hlubšího zásahu. Zpřístupnit americkým obchodníkům trh odpovídající struktury uvolněním merkantilistické doktríny a uplatněním principu volného obchodu nebo začleněním takové ekonomiky do britského impéria. Opustit merkantilismus však nechtěla londýnská vláda, ani britská obchodní elita; nové územní zisky byly na dlouhou dobu předem vyloučeny.

Zajímavé východisko zkoncepoval v díle „O správě kolonií“ Thomas Pownall. Za nejprůhodnější způsob odčerpávání bohatství z kolonií považoval stále patřičně zavedená obchodní cla, kolkovou povinnost, nepřímé daně a *quit-rents*, jejichž roztržštěnou formu navrhoval nahradit mírnou jednotnou pozemkovou daní. Nejvyšší prioritu v přidělování peněz přikládal koloniální správě. Podotýkal však, že „... by mělo by být rozvážně a objektivně uváženo, jak dalece může i ta nejvyšší

¹²⁴ Pownall, T.: *The Administration of the Colonies*, London 1764

¹²⁵ Anderson, F.: *Crucible of War: The Seven Years' War and the Fate of Empire in British North America 1754-1766*, Vintage Books, New York 2001, str. 578-579.

vláda mateřské země v souladu s obecnou svobodou přistoupit k uvalení daní na své kolonie, tam kde není možné získat souhlas lidu žádnou „ústavní“ cestou.“¹²⁶

Díky zkušenosti z působení v úřadu guvernéra Massachusetts mu bylo zřejmé, že podmínkou dobrého vztahu amerických kolonií k Velké Británii je uspokojivé řešení přístupu koloniálních obchodníků na cizí trhy. Obecné principy merkantilismu uznával za správné, ale jejich prosazování v podobě představované soudobými zákony považoval za velmi škodlivé.

Koloniální obchodníci měli být zproštěni povinnosti překlady zboží ve Velké Británii a měl jim být povolen přímý obchod s cizími zeměmi skrze tamější pobočky britských obchodních domů. Základ pro toto rozšíření představovaly britské obchodní stanice v Lisabonu, Cádizu, Hamburku a dalších evropských přístavech. Obchodníci by zde platili stejná cla, jaká by na ně byla uvalena při nákupu ve Velké Británii. K jejich výběru navrhoval Thomas Pownall zplnomocnit britského zástupce či přítomného důstojníka námořnictva. Později by byl zřízen zvláštní výběrčí úřad. Součástí jeho návrhu byla i každoroční dodávka indického zboží do Ameriky a revize zákona o loďařském zboží (*Naval Store Act*).

Největší význam měla pro Pownalla úprava vztahů britských kolonií k koloniím ostatních států. Vláda měla redukcí cel na únosnou úroveň podpořit tuto větev obchodu, již kolonisté získávali ze španělských držav stříbro a z francouzských kolonií melasu. Podle Pownalla mělo efektivní vynucování současných zákonů vést k restrikci obchodu, který nebude schopen uspokojovat potřeby obyvatel kolonií, a postaví je před nutnost rozvoje vlastní výroby utlumované již pouze relativní drahotou práce. „...ale navyšte cenu jejich dovozu na určitou úroveň, omezte domácí politikou nebo indiánskou invazi rozsah jejich osad, připusťte potlačování jejich zahraničního obchodu a plavby, stanovte příliš striktní hranice měny zákazem papírových peněz; tento poměr ceny práce... ...spolu s touhou po penězích, prostředcích směny, přestanou být zábranou pro tamější výrobu dřívě, než je obecně uznáváno. A když si kolonie... ...uvědomí tuto sílu, jejich nezávislost na vládě, nebo alespoň vládní správě... ...nebude událostí tak vzdálenou, jak si naši vůdci mohou myslet.“¹²⁷

Pownall věděl, že není možné přetvořit Britskou říši v té podobě, v jaké se nacházela po sedmileté válce, v „ideální merkantilistické impérium“. Řešení se

¹²⁶ Pownall, T.: *The Administration of the Colonies*, London 1764, str. 67.

¹²⁷ Pownall, T.: *The Administration of the Colonies*, London 1764, str. 130.

pokusil nalézt v odpoutání sféry tržní od politického. „*Commercial dominion*“ přesahovalo politické hranice Velké Británie a kolonií a respektovalo jejich hospodářské potřeby. Pownall navrhl decentralizaci obchodu svázaného s metropolí a omezení její role centrálního překladiště v podobě, která by zaručila, že bohatství plynoucí z obchodu přesto poplyne do Velké Británie. Lpění na merkantilistických zásadách však vedlo jeho úvahy o ekonomické expanzi na zahraničním území do neuskutečnitelné roviny. Neuvědomoval si praktickou nemožnost zřízení celních úřadů na teritoriu cizího suverénního státu. Jeho pokorná kritika britské vlády však ilustruje, proč nebyla poválečná vládní opatření podložena souhlasem lidí, jichž se bezprostředně týkala, a proč vzbudila v koloniální společnosti takový pocit odcizení vůči mateřské zemi.

3. 4. *Currency Act*

Zájmy Velké Británie a jejích kolonií se začaly ke konci sedmileté války opět rozcházet i v oblasti monetární politiky. Vypuknutí konfliktu v Severní Americe dočasně odsunulo vzájemné spory v této otázce do pozadí. Britská vláda, aby zvýšila ochotu kolonií podílet se na financování války, ustoupila od důsledné regulace a omezování vydávání papírových peněz. Prodlužování války a nárůst nákladů na obranu nutily provinciální sněmy k odhlasování nových emisí stále častěji. Po skončení bojů se v oběhu ocitlo rekordní množství nových papírových peněz. Tento vývoj vyvolával ve vrstvách věřitelů obavy z inflace.

Například ve Virginii určila již zmíněný úřední poměr papírové měny k šterlinku poslanecká sněmovna (*House of Burgesses*) na 125:100. V dopisu londýnskému agentovi z prosince 1759 zmiňoval virginský sněm současný skutečný kurz 135:100.¹²⁸ V roce 1762 však hodnota virginských papírových peněz vůči šterlinku klesla na poměr 160:100.¹²⁹

Neklid mezi obchodníky a bankovními domy vyvolával také rostoucí tlak na splácení dluhopisů, jež ještě v polovině roku 1763 umocnil finanční otřes způsobený pádem amsterodamské banky Gebroeders Neufville. Velké množství válečných dluhopisů bylo také nakoupeno se spekulativními záměry a jejich majitelé, očekávající brzký konec války a vzrůst jejich ceny, trvali na přísném dodržování splátek.

Britské obchodníky zainteresované v amerických koloniích i domácí americké obchodní elity znepokojovala možnost, že budou nuceni (nuceny) přijímat splátky dluhů v znehodnocené papírové měně v neodpovídajícím úředně stanoveném kurzu. Na platbách v solidní měně závisela jejich schopnost hradit vlastní závazky britským i zahraničním bankovním domům. Argumenty virginského sněmu, poukazující na změnu zákona z roku 1755, jež zplnomocňovala soudce určit v jednotlivých dlužních případech nový kurz, je v nejmenším neuspokojovaly.¹³⁰

¹²⁸ *Defence of paper money by the Virginia Committee of Correspondence (1752,1763)*, in: *English Historical Documents IX., American Colonial Documents to 1776*, (ed.) Jensen, M., Oxford University Press, New York 1964, str. 433-435.

¹²⁹ Anderson, F.: *Crucible of War: The Seven Years' War and the Fate of Empire in British North America 1754-1766*, Vintage Books, New York 2001, str. 582.

¹³⁰ *Defence of paper money by the Virginia Committee of Correspondence (1752,1763)*, in: *English Historical Documents IX., American Colonial Documents to 1776*, (ed.) Jensen, M., Oxford University Press, New York 1964, str. 435-437.

Britská politika reagovala na obavy obchodníků v dubnu 1764 vydáním tzv. *Currency Act*. Zákon zakazoval americkým koloniím vydávat nové „směnky“ (*bills of credit*) a prohlašovat je v jakémkoli ohledu za platidlo. Takto vydané směnky nesměly být vyměňovány ani prodlužovány. Každý zákon koloniálních *assemblies*, který by toto pravidlo porušoval, byl předem prohlášen za neplatný. Guvernérům nebo vrchnímu veliteli vojsk hrozilo za souhlas s nařízením tohoto druhu propuštění a vysoká pokuta 1000 liber. *Currency Act* navazoval na předchozí nařízení, týkající se omezení a zákazu vydávání papírových peněz, a rozšířil platnost na všechny britské kolonie v Severní Americe.¹³¹

Striktní zákaz vydávání papírových peněz však mohl přinést těžké potíže hospodářství amerických kolonií a brzdil jejich rozvoj. Kolonisté si nebyli schopni zajistit dostatek oběživa pro vnitřní trh i zámořský obchod jiným způsobem. Nedostačovaly ani zdroje plynoucí z obchodu s francouzskými a španělskými državami v Novém světě. Na tento fakt poukazoval i Thomas Pownall. Varoval, že určité množství papírové měny je nezbytností v době míru a podmínkou sebezáchovy kolonií v době války. Navíc se obával, že bude-li i nadále nedostatek peněz omezovat dovoz britského zboží, začnou dříve či později kolonisté rozvíjet vlastní výrobu.¹³²

Pownall vybízel londýnskou vládu k jinému řešení. Ministři měli vytvořit jednotný systém základních pravidel, která by regulovala krytí, funkci i množství papírové měny. Především požadoval přesně vytyčenou dobu splatnosti a vydání pouze takového množství přesně odpovídajícího poptávce.

Papírově peníze měly v koloniích vyřešit zejména nedostatek úvěru. Tato funkce však vyžadovala silné záruky a vláda měla být povinna nahradit utrpěné ztráty. Půjčku bylo nutné podložit dostatečným rušením movitým či nemovitým majetkem. K pokrytí případných ztrát měl sloužit úrok, který by byl na půjčku uvalen.

Papírová měna v návrhu T. Pownalla představovala stále spíše doplněk běžných stříbrných mincí. Měla podobu směnek, cenných papírů, jimž byla přidělena funkce směnného prostředku. Pownall odmítal peníze založené pouze na „*common law and common consent*“. Nepovažoval za vhodné vtělit papíru jinou vnitřní

¹³¹ *The Currency Act of 1764 (19 April 1764)*, in: *English Historical Documents IX., American Colonial Documents to 1776*, (ed.) Jensen, M., Oxford University Press, New York 1964, str. 648-650.

¹³² Pownall, T.: *The Administration of the Colonies*, London 1764, str. 68-70.

hodnotu, než jaká mu příslušela jako zboží nebo již vytvářely výhody plynoucí z smluvních podmínek „cenného papíru“, například úrok. Papírové peníze měly mít všechny funkce stříbrného oběživa, ale nesměly být formálně prohlášeny za měnu (*legal tender*). Věřitelé by tím byli chráněni pro případ znehodnocení, neboť dlužníci by nemohli trvat na splácení závazků v papírové měně a museli zaplatit ve stříbře.

Existenci dostatku oběživa v jakékoli podobě spojoval T. Pownall i s důležitým sociálním dopadem. V jeho chápání zajišťoval také rovnoměrné rozdělení výnosu plynoucího z kolonie mezi všechny vrstvy obyvatelstva. Nedostatek měny v tomto ohledu tedy zvýhodňoval „*monied merchants*“ a vedl ke koncentraci bohatství v jejich rukou. V očích obyvatel kolonií, stejně jako v myšlenkách Thomase Pownalla, tedy mohl být tento zákaz dáván do souvislosti s sílením vyšších vrstev a vzrůstem sociálních rozdílů v americké společnosti. Jeden z pohledů, od kterého již pro obyvatele zemědělského vnitrozemí kolonií nebylo příliš daleko k pocitu ohrožení ze ztráty práv svobodně narozeného Angličana (Brita).¹³³ Na druhém břehu Atlantského oceánu naopak měnová politika ukázala, jak fatální důsledky na britský „*commercial interest*“ by mohla mít nekontrolovaná, suverénní moc provinčních sněmů.

¹³³ Pownall, T.: *The Administration of the Colonies*, London 1764, str. 110.

Závěr

Velká Británie vyšla ze sedmileté války jako nejsilnější koloniální velmoc. Její říše nyní zahrnovala nejen původní jádro britských zámořských držav, tedy pruh anglofonního a převážně protestantského osídlení na atlantickém pobřeží Severní Ameriky, ale i katolickou Kanadu, exotické oblasti Indického subkontinentu a další území. Nové impérium bylo velice heterogenním celkem a čekala ho dlouhá éra obtížné konsolidace. Jednotný obchodní zájem, který byl v předchozích letech považován za hlavní pilíř Britské říše, doplnila neméně významná vojenská síla a impérium se v očích současníků začalo jevit velice podobným těm, o jejichž pádu často čítali v knihách.¹³⁴ O obavách z této změny svědčí nejen kniha E. Gibona „Úpadek a pád říše římské“ (*The History of the Decline and Fall of the Roman Empire*), kterou připomíná Linda Colleyová, ale i hlavní smysl díla Thomase Pownalla „O správě kolonií“ (*The Administration of the Colonies*), které jsem v této práci tak často citoval. Tím nebylo nic jiného, než opětovné vybudování Britské říše na pevných základech „*commercial interest*“.¹³⁵

Roztříštěnost zájmů se odrazila i na podobě koloniálního obchodu, nejdůležitější součásti hospodářských vztahů metropole a kolonií. I přes zásadní změnu politických poměrů v Severní Americe zůstala hospodářská struktura britských držav v této části říše bez zásadních změn. Ve vztazích Velké Británie a „třinácti kolonií“ zůstaly i nadále zachovány mnohé dřívější animozity, které v poválečných letech umocnila hospodářská recese. Odlišnosti v hospodářských zájmech Velké Británie a jejích kolonií, ztělesněné odporem k Grenvillově koloniální politice, se staly jedním ze zdrojů lokálního separatismu uvnitř kolonií.

Význam vývoje obchodních vztahů uvnitř impéria byl o to závažnější, že se nedotýkal pouze obchodních vrstev. Zmínili jsme například portrét obchodníka, načrtnutý roku 1747 Johnem Campbellem.¹³⁶ Campbellův „*big merchant*“ byl hybatelem a organizátorem celého hospodářství, a jeho úspěchy i potíže se tak promítaly do postavení všech obyvatel země, rolníků i městské chudiny. Bylo tomu tak i v případě britských kolonií. Iniciativa britské vlády dát po skončení sedmileté

¹³⁴ Colley, L.: *Britons: Forging the Nation 1707-1834*, Yale University Press, New Haven and London 1992, str.102.

¹³⁵ Pownall, T.: *The Administration of the Colonies*, London 1764.

¹³⁶ R. Campbell on the importance of commerce, 1747, in: *English Historical Documents X.*, 1714-1783, (ed.) Horn, D. B., Ransome, M., Eyre & Spottiswood, London 1957, str. 494-498.

války obchodu a dalším složkám hospodářství severoamerických kolonií pevný řád a důsledně ho vynucovat, vyvolávala nevoli a obavy ze ztráty práv u většiny vrstev obyvatelstva. Nositeli těchto obav se stala koloniální shromáždění. Aktivita britských orgánů směřovala ke spoutání moci především provinčních legislativ, a zejména jejich dolních komor. Nejednalo se pouze o otázku zdanění a regulace obchodu, které byly pro poslance neodmyslitelnými součástmi jejich kompetence. Roku 1767 vydal britský parlament jako zákon instrukci, v níž se pokusil kodifikovat podobu sněmů a získat kontrolu nad podobou a průběhem voleb.¹³⁷ Ta získávala na moci a na prestiži po celou koloniální éru. Sedmiletá válka však tento proces „dospívání“ kolonií nesmírně urychlila. Sněmy pokračovaly v posilování autority i po jejím skončení a ve střetu s britskou vládou a parlamentem směřoval k získání suverénní moci. Na počátku 60. let 18. století byla tato shromáždění nejdynamičtějšími součástmi koloniální správy. V 60. a 70. letech se staly základem rostoucí spolupráce kolonií, zakládající se na posilování vzájemné solidarity, k níž významně přispěla i sedmiletá válka.

Zhodnotíme-li vliv sedmileté války na politickou strukturu a hospodářství třinácti amerických pevninských kolonií v kontextu budoucích událostí, jež vyvrcholily tzv. „americkou revolucí“, nemůžeme než konstatovat, že sedmiletá válka byla pro podobu vztahů Velké Británie a jejích severoamerických držav jedním z určujících faktorů.

¹³⁷ Greene, J., P.: *The Quest for power: the lower houses of assembly in the southern royal colonies 1689-1776*, University of North Carolina Press, Chapel Hill 1963, str. 381.

Resumé

Political and Economic Relations of Great Britain and its Colonies in North America in the Seven Years' War

My work treats development of the political and economic relations between Great Britain and thirteen British American mainland colonies in the age of the Seven Year's War. My principal objection was to analyse the impact of the war on the development of these relations during the war in connection with the preceding historical development and with respect to the movement of the events in the 1760s and 1770s of the 18th century.

The chapter one gives a short survey of the structure of colonial economic and colonial commerce of Great Britain and „thirteen colonies” in North America. Furthermore it presents a concise cultural and social portrait of British colonial merchants and their counterparts in American colonies.

The chapter two consists of an analysis of the effect of the political and economical connections of the Seven Years' War on the political structure of the colonies. This process is illustrated by an example of the emancipation of colonial assemblies as in relation to Great Britain as well as in local politics.

The Chapter three deals with the changed post-war conditions in North America and provides a short account of her old animosities and new problems. Moreover it analyses the first steps of British policy in years after the signature of the peace of Paris.

The Seven Year's War had shaped the state of affairs in 60's and 70's of the 18th century. However amazing the victory was, the new empire became a very heterogeneous unit with a strong local separate interests which strengthen the demands for political autonomy and ended with the Declaration of Independence. The Seven Year's War encouraged the consciousness of solidarity among the inhabitants of the American mainland colonies and accelerated the process of their political emancipation. Substantial part of this process was a rise of the colonial assemblies as a powerful and highly respected centres of the authority in the colonies and as the leading representatives of the local interests of the colonial society in a dispute with British government after the end of the war.

Seznam pramenů a použité literatury

Vydané prameny

-Horn, D. B., Ransome, M. (ed.): *English Historical Documents X, 1714-1783*, Eyre & Spottiswood, London 1957

-Jensen, M. (ed.): *English Historical Documents IX, American Colonial Documents to 1776*, Oxford University Press, New York 1964

-Locke, J.: *Dvojí pojednání o vládě*, Nakladatelství Československé akademie věd, Praha 1965

-Mitchell, B. R.: *Abstract of British Historical Statistics*, Cambridge University Press, London and New York 1962

-Shaw, P. (ed.): *The Autobiography and Other Writings by Benjamin Franklin*, Bantam Books, New York 1982

Vydané prameny – internet

-Pownall, T.: *The Administration of the Colonies*, London 1764

-*State Papers*, in: *Annual Register*, 1759, Vol. 2, str. 191-273

-*State Papers*, in: *Annual Register*, 1761, Vol. 4, str. 243-304

-*State Papers*, in: *Annual Register*, 1762, Vol. 5, str. 178-268

-*State Papers*, in: *Annual Register*, 1763., Vol. 6, str. 191-216

Literatura

-Anderson, F.: *Crucible of War: The Seven Years' War and the Fate of Empire In British North America 1754-1766*, Vintage Books, New York 2000

-Bailyn, B.: *New England Merchants in the 17th. Century*, Harvard University Press, Cambridge 1955

-Bailyn, B.: *The Ideological Origins of the American Revolution*, Belknap Press, Cambridge (Mass.) and London 1992

-Black, J.: *British Foreign Policy in the Eighteenth Century: A Survey*, in: *The Journal of British Studies*, Vol. 26, No. 1., England's Foreign Relations. (Jan., 1987), str. 26-53

- Bullion, J. L.: *Security and Economy: The Bute Administration's Plans for the American Army and Revenue, 1762-1763*, in: *The William and Mary Quarterly*, 3rd Ser., Vol. 45, No. 3. (Jul., 1988), str. 499-509
- Colley, L.: *Britons: Forging the Nation 1707-1834*, Yale University Press, New Haven and London 1992
- Christie, I.: *Crisis of Empire: Great Britain and the American Colonies, 1754-1783*, Edward Arnold (Publishers) Ltd., London 1974
- Christie, I., Labaree, B. W.: *Empire and independence 1760-1776: A British-American dialogue on the coming of the American revolution*, W.W. Norton & Company, New York 1976
- Greene, J., P.: *The Quest for power: the lower houses of assembly in the southern royal colonies 1689-1776*, University of North Carolina Press, Chapel Hill 1963, str. 223-265
- Hancock, D.: „*Domestic Bubbling*“: *Eighteenth-Century London Merchants and Individual Investment in the Funds*, in: *The Economic History Review*, New Series, Vol. 47, No. 4. (Nov., 1994), str. 679-702
- Hunt, W.: *Pitt's Retirement from Office, 5 Oct. 1761*, in: *The English Historical Review*, Vol. 21, No. 81. (Jan., 1906), str. 119-132
- Kovář, M.: *Velká Británie v éře Roberta Walpola: k vývoji britského státu a britské společnosti v první polovině 18. století*, ISV, Praha 1984
- Langford, P.: *William Pitt and Public Opinion, 1757*, in: *English Historical Review*, Vol. 88, No. 346. (Jan., 1973), str. 54-80
- Marshall, D.: *Eighteen Century England*, Longman, London 1993
- McCusker, J. J., Menard, R. R.: *The Economy of British America 1607-1789*, University of North Carolina Press, Chapel Hill 1991
- Namier, L., Brooke, J.: *The House of Commons 1754-1790*, Her Majesty's Stationery Office, Vol. I-IV London 1964
- Namier, L. B.: *Brice Fisher, M. P.: A Mid-Eighteenth-Century Merchant and His Connexions*, in: *English Historical Review*, Vol. 42, No. 168. (Oct., 1927), str. 514-532
- Namier, L.: *Charles Garth and His Connexions*, in: *The English Historical Review*, Vol. 54, No. 215. (Jul., 1939), str. 433-470
- Namier, L.: *Charles Garth, Agent for South Carolina: Part II (Continued)*, in: *The English Historical Review*, Vol. 54, No. 216., (Oct., 1939), str. 632-652

- Opatrný, J.: *Válka Mohykanů: Sedmiletá válka v Americe*, Libri, Praha 2000
- Opatrný, J.: *Benjamin Franklin: symbol americké společnosti 18. století*, in: *Historický obzor* 1, 1991, č. 7-8, str. 162-167
- Parkman, F.: *France and England in North America, Vol. II, Montcalm and Wolfe*, Library of America, New York 1984
- Porter, R.: *English Society in the Eighteenth Century*, Penguin Books, Harmondsworth 1982
- Raková, S.: *Anglické kolonie v Severní Americe v 17. století*, Historický ústav, Praha 1997
- Raková, S.: *Dobrodruzi, puritáni a Indiáni: Angličani v Novém světě*, Libri, Praha 1998
- Rees, J., F.: *The Phases of British Commercial Policy in the Eighteenth Century*, in: *Economica*, No. 14. (Jun. 1925), 130-150
- Rogers, A.: *Empire and Liberty: American Resistance to British Authority 1755-1763*, University of California Press, Berkeley, Los Angeles and London 1974
- Rule, J.: *Albion's People: English Society 1714-1815*, Longman, London a New York 1992
- Thomas, P., D., G.: *The House of Commons in the Eighteenth Century*, Clarendon Press, Oxford 1971
- Sheridan, R. B.: *The Molasses Act and the Market Strategy of the British Sugar Planters*, in: *The Journal of Economic History*, Vol. 17, No. 1. (Mar., 1977), str. 62-83
- Smith, S.D.: *Market for Manufactures in The Thirteen Continental Colonies, 1698-1776*, in: *The Economic History Review, New Series*, Vol. 51, No. 4. (Nov., 1994), str. 676-708
- Soukup, J.: *Velká Británie a její kolonie v Severní Americe v letech 1763-1766: Příspěvek k vývoji vztahů mezi Velkou Británií a jejími severoamerickými osadami po sedmileté válce*, Praha 2004
- Sutherland, L., S.: *The East India Company in Eighteenth-Century Politics*, in: *The Economic History Review*, Vol. 17, No. 1. (1947), str. 15-26
- Tindall, G., B., Shi, D. E.: *Dějiny spojených států amerických*, Nakladatelství Lidové noviny, Praha 1998
- Wanner, M.: *Zrození impéria: Východoindická společnost a britský stát (1600-1773)*, Dokořán, Praha 2003

-Warden, G., B.: *Inequality and Instability in Eighteenth-Century Boston, A Reappraisal*, in: *Journal of Interdisciplinary History*, Vol. 6, No. 4., *Interdisciplinary Studies of the American Revolution* (Spring 1976), str. 585-620

-Williams, B.: *Oxford history of England: The whig supremacy*, Clarendon Press, Oxford 1992

-Wright, J., F.: *British Government Borrowing in Wartime, 1750-1815*, in: *The Economic History Review, New Series*, Vol. 52, No. 2. (May, 1999), str. 355-361

Internetové odkazy

[-www.canadiana.org](http://www.canadiana.org)

[-www.franklinpapers.org](http://www.franklinpapers.org)

[-www.jstor.org](http://www.jstor.org)

[-www.bodley.ox.ac.uk](http://www.bodley.ox.ac.uk)